

TARTU VALLA

KUUKIRI

AASTAST 1996

LK 13

Teeme ära! Talgud Tartu vallas

LK 8

Biologunevaid jäätmeid tuleb koguda eraldi

LK 10

Hermined Garda järve festivalil

LK 11

Tartu valla Laulupärlike 2023

LK 14

Juula küla – 20 aastat kogukonna tunnet

25 aastat TARTU VALLA KUUKIRJA
TARTU VALLA kokku 277 numbrit

KUUKIRI

Kogume kokku vanavanemate mälestused!

Kuukirja sünnipäeva puhul teen üleskutse Tartu valla elanikele koguda oma vanemate ja vanavanemate mälestusi nii tekstide kui ka fotode näol. Lugusid ja fotosid võib saata Kuukirja toimetuse e-posti aadressile kuukiri@tartuvald.ee. Samuti võid anda toimetusele märku, kui vajad mälestuste kogumisel abi.

Kuukirjas avaldatakse eelmisel kuul valda sündinud ja meie seast lahkunute andmeid. Lehte lisatakse nende laste nimed, kelle vanemad on vallale nime avaldamiseks andnud loa.

Toimetusel on õigus vajadusel tekstidele teha keelekorrektuuri.

Kõige uuemad uudised Tartu vallas toimuvast leiad Tartu valla kodulehelt ning Tartu valla või Kuukirja Facebooki lehtedelt. Ära unusta alla laadida Tartu valla äppi! Äpi kaudu saab vallale edastada oma mõtteid ja teavitada parandust vajavatest objektidest.

Skanni QR-kood
Tartu valla äpi
allalaadimiseks!

Väljaandja: Tartu Vallavalitsus ja Volikogu

Toimetaja: Katrin Sisask
Tel. 5627 0280
e-post: kuukiri@tartuvald.ee

Küljendus: Katrin Sisask, Ekas OÜ

Tartu valla Kuukiri ilmub tasuta.
Kuukirja saab elektrooniliselt lugeda valla koduleheküljel aadressilt:
tartuvald.ee/tartu-valla-kuukiri
või ajakirjana Issuust:
issuu.com/tartuvallakuukiri

- Aprilli Kuukirjas avaldatavaid kaaskirju ja reklaame ootab toimetus **2. juunini**.
- Jälgi Kuukirja tegemisi ka Facebookis: Tartu Valla Kuukiri
- Oled huvitatav ettevõtte Tartu vallas või tead inimest või tegu, mis vääraks kajastust? Saada vihje Tartu valla Kuukirjale!

Trükk: AS Ecoprint, Tiraaž: 6000

JAANUARIST ON MUUTUNUD VALLAVALITSUSE JA TEENINDUSPUNKTIDE VASTUVÕTU AJAD!

Tartu Vallavalitsus

Haava tn 6, Kõrveküla alevik, Tartu vald, 60512 Tartumaa.

Kodanike vastuvõtt T kell 8.00–12.00 ja 12.30–18.00.
Tel. 510 6363, **e-post:** tartuvald@tartuvald.ee

Tabivere teeninduspunkt

Seoses Tabivere lasteaia rekonstrueerimistöödega toimub alates jaanuarist Tabivere teeninduspunktis kodanike vastuvõtt Tabivere Rahvamajas (Tuuliku 10, Tabivere alevik, Tartu vald, 49127 Tartumaa).

Tartu Vallavalitsuse HAP spetsialist Endla Suvi vastuvõtt K ja N kell 8.00–16.30 (lõuna 12.00–12.30) ja R kell 8.00–12.00. **Tartu Vallavalitsuse sotsiaaltööspsialist Triin Vaino** vastuvõtt T kell 8.30–12.00.
Tel. 525 4948, **e-post:** tabivere@tartuvald.ee

Laeva teeninduspunkt

Väänikvere tee 8, Laeva küla, Tartu vald, 60608 Tartumaa.

Kodanike vastuvõtt T kell 13.00–16.30.
Tel. 5302 6608, **e-post:** laeva@tartuvald.ee

Piirissaare teeninduspunkt

Valla, Tooni küla, Tartu vald, 62603 Tartumaa.
Vastuvõtt T kell 9–10, muul ajal kokkuleppel
e-post: toomas.lindjärv@tartuvald.ee,
piirissaare@tartuvald.ee, **Tel.** 529 4630

19.04.2023 vallavolikogu istungil vastu võetud otsused ja määrused

Kadri Linamägi, Tartu valla personali- ja dokumendihalduse spetsialist

MÄÄRUS

Määrus nr 5 – Tartu Vallavolikogu 17.12.2020 määruse nr 23 „Eralasteaiale toetuse eraldamise kord“ muutmise

Käesoleval ajal kehtiva määruse muudatus annab aluse toetada ka neid eralastehoiuteenuse osutajaid, kes getusevad Tartu valla territooriumil.

OTSUSED

Otsus nr 21 – Nõusoleku andmine kinnisvara võõrandamiseks

Anda Tartu Vallavalitsusele nõusolek võõrandada avaliku enampakkumise korras vallale kuuluvad Kõrvemaa tn 3 katastriüksus (kinnistu nr 20955050, katastritunnus 79601:001:1468),

Kõrvekaare tn 7 katastriüksus (kinnistu nr 20939250, katastritunnus 79601:001:1467) ja Kõrveringi tn 1 katastriüksus (kinnistu nr 20938850 katastritunnus 79601:001:1466) ühe kogumina alghinnaga 63 160 eurot.

Otsus nr 22 – Loa andmine kinnis- ja omandamiseks

Lubada Voldi Vara OÜ-l (registrikood 16215530) omandada Tartu vallas Voldi külas asuv Partsi kinnistu (registriosa 1385635, katastritunnus 77301:002:3400).

Otsus nr 23 – Vallavara omandamine

Omandada Tartu valla munitsipaalomandisse Tartu vallas Vahi

alevikus asuv Jõeküla tänav L1 katastriüksus (kinnistusraamatu registriosa nr 22817150, katastritunnus 79601:001:2436, pindala 17705 m², 100% transpordimaa). Kinnisasi omandatakse riigivaraseaduse § 33 lg 1 alusel Tartu vallale tasuta.

Järgmine volikogu istung toimub 17.05.2023 algusega 16.00.

Istungi otseülekannet on võimalik vaadata volikogude infosüsteemis VOLIS. Istungit saab järelvaadata YouTube'i kanalis Tartu Vallavolikogu.

Volikogu istungite materjalid on avalikult kättesaadavad veebis:

tartuvald.ee/et/volikogu-istungite-materjalid.

Tartu Vallavalitsuse kehtestatud ja algatatud detailplaneeringud

Tartu Vallavalitsus

Tartu Vallavalitsus kehtestas 06.04.2023. a korraldusega nr 424 Lombi külas asuva Adami maaüksuse detailplaneeringu, millega on kavandatud planeeringualale seitse uut krunti: neli üksikelamumaa, üks vee tootmise ja jaotamise ehitise maa (puurkaevu tarbeks) ning kaks tee- ja tänavamaa krunti.

Planeeritud tegevuste realiseerimisel ei ole ette näha olulist keskkonnamõju. Pidades kinni kõikidest detailplaneeringus esitatud nõuetest, võib tekkida planeeringu elluviimisel vaid ajutine negatiivne mõju, mis on tingitud ehitustegevuse iseloomust ning tunnetatav ehitusaegsel ajal. Detailplaneeringu kehtestamise korralduse ja kehtestatud planeeringuga on võimalik tutvuda Tartu valla koduleheküljel www.tartuvald.ee

Tartu Vallavalitsus algatas 30.03.2023. a korraldusega nr 393 Tabivere alevikus asuva Tuuleveski tn 5 ja Pargi tn 2 maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu ning jättis algatamata keskkonnamõju str-

teegilise hindamise (KSH).

Koostatava detailplaneeringu eesmärk on Tuuleveski tn 5 ning Pargi tn 2 maaüksuste jagamine elamumaa ja ärimaa sihtotstarbega kruntideks. Planeeringuga määratakse ehitusõigus äri- ja teenindushoone(te), korterelamute ja abihoonete projekteerimiseks ning ehitamiseks. Tuuleveski tn 1 kinnistule kavandatakse planeeringuga üldkasutatav haljasala. Planeeringuala suurus on ca 4 ha.

Koostatud KSH eelhinnangu kohaselt ei kaasne kavandatava tegevusega olulist keskkonnamõju. Mõjud, mis kaasnevad, piirduvad peamiselt vaid planeeringualaga. Planeerimisdokumendi elluviimisega seotud tegevustega kaasnevad negatiivsed mõjud on valdavalt ehitusaegsed ning kaovad peale ehituse lõppemist. Kavandatava tegevusega ei ületata keskkonna taluvusvõimet planeeringualal. Detailplaneeringu keskkonnatingimustega arvestamine on võimalik planeerimisseaduse § 126 lõike 1 punkti 12 kohaselt detailplaneeringu menetluse käigus. Eelhinnangu tulemusena

on jõutud järeldusele, et keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole vajalik algatada.

Tabivere alevikus asuvate Tuuleveski tn 1, Tuuleveski tn 5, Pargi tn 2 maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb planeerimisseadusest ja Tartu valla üldplaneeringust.

Tabivere alevikus asuva Tuuleveski tn 5 ja Pargi tn 2 maaüksuste detailplaneeringu algataja, koostamise korraldaja ja kehtestaja on Tartu Vallavalitsus (Haava tn 6 Kõrvküla alevik, Tartu vald, 60512 Tartu maakond). Detailplaneeringu koostaja on Väliprojekt OÜ (e-post: info@valiprojekt.ee).

Detailplaneeringu algatamise ning KSH algatamata jätmise korraldusega on võimalik tutvuda tööpäeviti Tartu Vallavalitsuses (aadressil Haava tn 6 Kõrvküla alevik) või Tartu valla koduleheküljel www.tartuvald.ee.

Tartu Vallavalitsus algatas 30.03.2023. a korraldusega nr 394 Tabivere alevikus asuva Mayeri Industries AS tootmisala detail-

planeeringu ning jättis algatamata keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH).

Planeeringu eesmärk on kaaluda Mayeri Industries AS ja sellega seotud ettevõtete tootmisala laiendamist ning ehitusõiguse määramist uute tootmis- ja ärihoonete ehitamiseks. Samuti soovitakse planeerida täiendav maa-ala olemasoleva päikesepargi laiendamiseks. Planeeringuala pindala on ca 23 ha. Planeeringu algatamise eesmärgid on kooskõlas Tartu valla üldplaneeringuga.

Koostatud KSH eelhinnangu kohaselt ei kaasne kavandatava tegevusega olulist keskkonnamõju. Eelhinnangu koostaja on seisukohal, et detailplaneeringule keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine ei ole vajalik, kui järgitakse eelhinnangus toodud tingimusi ja nõudeid. Keskkonnatingimustega on võimalik arvestada planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 määratud ülesannete täitmisel planeeringumenetluse käigus. KSH eelhinnangu tulemusena on jõutud järeldusele, et keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole vajalik algatada.

Detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb planeerimisseadusest ja Tartu valla üldplaneeringust. Detailplaneeringu koostamise käigus on vajalik viia läbi Voldi tee 11 kinnistul asuva puurkaevu geofüüsikaline uuring.

Tabivere alevikus asuva Mayeri Industries AS tootmisala detailplaneeringu algataja, koostamise korraldaja ja kehtestaja on Tartu Vallavalitsus. Detailplaneeringu koostaja on Väliprojekt OÜ (e-post: info@valiprojekt.ee). Detailplaneeringu algatamise ning KSH algatamata jätmise korraldusega on võimalik tutvuda tööpäeviti Tartu Vallavalitsuses või Tartu valla koduleheküljel www.tartuvald.ee.

Tartu Vallavalitsus algatas 09.03.2023. a korraldusega nr 304 Raadi alevi asuvate Põhjaringi tn 4, Põhjaringi tn 6, Rehepapi tn 3, Rehepapi tn 5 maaüksuste ja lähiala detailplaneeringu koostamise ning jättis algatamata keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH).

Planeeringu eesmärk on Põhjaringi tn 4, Põhjaringi n 6, Rehepapi tn 3 ja Rehepapi tn 5 maaüksuste jagamine korterelamumaa kruntideks ning määrata vastavad ehitusõigused korterelamute rajamiseks. Lisaks antakse lahendus liikluskorraldusele,

haljastusele, heakorrale ja tehnovõrkudega varustamisele. Planeeringuala pindala on ca 7,6 ha.

Koostatud KSH eelhinnangu kohaselt ei kaasne kavandatava tegevusega olulist keskkonnamõju. Kavandatava tegevusega ei ületata keskkonna taluvusvõimet planeeringualal. Detailplaneeringu keskkonnatingimustega arvestamine on võimalik planeerimisseaduse § 126 lõike 1 punkti 12 kohaselt detailplaneeringu menetluse käigus. KSH eelhinnangu tulemusena on jõutud järeldusele, et keskkonnamõju strateegilist hindamist ei ole vajalik algatada.

Põhjaringi tn 4, Põhjaringi tn 6, Rehepapi tn 3, Rehepapi tn 5 maaüksuste ja lähiala detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb planeerimisseadusest ja Tartu valla üldplaneeringust. Planeeringu koostamise käigus koostatakse planeeringuala ja selle mõjuala analüüsil põhinev erinevate liikumisviiside uuring, mis sisaldab mh auto- ja jalgrattaliikluse tekke ja parkimise nõudluse väljaselgitamist, arvestades olemasolevat ja prognoositavat liikluskorraldust.

Detailplaneeringu algataja, koostamise korraldaja ja kehtestaja on Tartu Vallavalitsus. Detailplaneeringu koostaja on AB Artes Terrae OÜ (e-post: artes@artes.ee). Detailplaneeringu algatamise ning KSH algatamata jätmise korraldusega on võimalik tutvuda tööpäeviti Tartu Vallavalitsuses või Tartu valla koduleheküljel www.tartuvald.ee.

Tartu Vallavalitsus algatas oma 02.03.2023 korraldusega nr 294 Raadi alevi asuva Keskuse tee 11 ja Mõisapõllu maaüksuste ning lähiala detailplaneeringu ning jättis algatamata keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH).

Planeeringu eesmärk on kavandada Raadi alevi uue haridus- ja kogukonnakeskuse. Planeeringuga kavandatakse alale uus põhikoolihoone koos kogukonnale mõeldud ruumidega, spordihoone koos staadioniga, lasteaiahoone ning planeeritakse neid ümbritsev maastik nii, et sellest kujuneks terviklik hariduslinnak ja kogukonnakeskus. Planeeringu koostamisel lähtutakse läbiviidud arhitektuurivõistluse võidutööst „Kogukondkatuste all“. Planeeringuala pindala on ca 15,3 ha. Planeeringu algatamise eesmärgid on kooskõlas Tartu valla üldplaneeringuga. Detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb planeerimisseadusest ja Tartu valla üldplaneeringust.

ringust.

KSH jäeti algatamata kuna koostatud KSH eelhinnangu kohaselt ja teadaoleva informatsiooni põhjal ei kaasne kavandatava tegevusega olulist keskkonnamõju. Mõjud, mis kaasnevad, piirduvad peamiselt vaid planeeringualaga. Kavandatava tegevusega ei ületata keskkonna taluvusvõimet planeeringualal. Seega KSH läbiviimine detailplaneeringu koostamisel ei ole vajalik. Detailplaneeringu keskkonnatingimustega arvestamine on võimalik planeerimisseaduse § 126 lõike 1 punkti 12 kohaselt detailplaneeringu menetluse käigus.

Planeeringu koostamise käigus on vajalik teostada planeeringuala ja selle mõjuala analüüsil põhinev erinevate liikumisviiside analüüs, mis sisaldab mh auto- ja jalgrattaliikluse tekke ja parkimise nõudluse väljaselgitamist, arvestades olemasolevat ja prognoositavat liikluskorraldust.

Detailplaneeringu algataja, koostamise korraldaja ja kehtestaja on Tartu Vallavalitsus. Detailplaneeringu koostaja selgub hiljem. Detailplaneeringu algatamise ja KSH algatamata jätmise korraldusega on võimalik tutvuda tööpäeviti Tartu Vallavalitsuses või Tartu valla koduleheküljel www.tartuvald.ee.

Valmis Tabivere ranna paadisilla pikendus

Katrin Sisask,

Tartu valla Kuukirja toimetaja

Foto: Saadjärve Jahtklubi

10. mail paigaldati Tabivere rannas asuvale paadisillale 18-meetrine ujukai koos käimise poomidega. Paadisilla pikendus teostati Euroopa Liidu struktuurivahenditest projektiga, mis esitati Keskkonnainvesteeringute Keskuse kalanduse meetmesse. Omafinantseeringut toetas Tartu vald. Projekti esitas MTÜ Saadjärve Jahtklubi, tööd teostas Vibur OÜ (paadisillad.ee).

Tabivere rannas tegutsev Saadjärve Jahtklubi pakub kaikohti jahtidele ja paatidele silla juures. Infot leiab veebileheküljelt

www.saadjarvejahtklubi.ee.

Tabivere Lasteaed Rõõmula ehitus püsib graafikus!

Estrit Aasma,

Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

Rekonstrueerimises oleva hoone osas on teostatud peaaegu kõik lammutustööd ja rajatud välised kommunikatsioonid. Tööd käivad hoone soojustamise ja siseruumide ehitamisega. Tabivere lasteaed tegutseb suvekuudel Lähte lasteaia Kiisupere. Tagasi oma maja tullakse septembrikuu alguseks, mil valmib hoone esimesena rekonstrueerimisse läinud tiib.

Tabivere perearst Mini ja Pääslane kolib juuni algusest ajutiselt aadressile Tuuliku 8, Meie poe II korrusele ning tegutseb seal kuni aasta lõpuni.

26. maist muutub pooleks aastaks Tabivere perearsti vastuvõtu koht seoses Tuuliku 11 hoone kapitaalremondiga.

Vastuvõtt toimub aadressil Tuuliku 8, Tabivere, apteegiga samas majas. Ruumid asuvad teisel korrusel ja hoones puudub lift. Vabandame ajutiste ebamugavuste eest, kuid paremini ligipääsetavat asendusruumi alevikus ei leidunud.

Lahtiolekuajad ei muutu: E, T, N, R 8–16 ja K 11–19.

Neljapäeviti k 9–12 jätkub perearsti vastuvõtt Maarja-Magdaleenas.

Registreerimise telefonid ei muutu ja on samad mõlema vastuvõtukohta kohta: 773 6336 või 512 5343.

Fotod: Tarmo Raudsepp

Raadi lennuvälja ruleerimisrajast saab elamustänav!

Estrit Aasma, Tartu valla kommunikatsioonispetsialist

Tartu vald kuulutas 2021. aasta alguses välja ideevõistluse Ermi tänava ja sellega seotud avaliku ruumi projekteerimiseks. Hanke eesmärk oli leida lahendus, mille põhjal kujundada Ermi tänav ümber kaas- aegseks linnatänavaks, piirkonna peatänavaks. Täna on võiduideo autorid saanud valmis Ermi tänava, lineaarpargi ning kolme vaatetorni projektid.

Ideevõistluse võitnud ning elamustänav projekterinud meeskonnas on maastikuarhitektuuribüroo Taju-Ruum OÜ maastikuarhitektid Edgar Kaare, Terje Ong ja Elina Õunsaar, arhitektuuribüroost Kolm Pluss Üks OÜ arhitektid Ilmar Valdur ja Anne Vingsar. Torustike, kaablite, teede ja liikluskorralduse projekteerimise eest hoolitseb Tinter-Projekt OÜ insener Indrek Lensment. Projekteerimise

käigus tehti koostööd ka Eesti Rahva Muuseumiga ning kogu projekti realiseerudes võib Ermi tänavat pidada muuseumi ekspositsiooni laienduseks vabas õhus.

„Ermi tänaval on selge nägu ja maastikuline identiteet, mida ei kohta kuskil mujal, ei Eestis ega mujal Euroopas. See kordumatu tänavaruum on sümbioos pargist ja tänavast. Lineaarse betoonpargi kandvaks vundamentiks on endise militaarlennuvälja ruleerimisraja superstruktuur oma 7x7-meetrise betoonruudustikuga. See on muljetavaldav kihistus maastikus. Sinna juurde oleme toonud elamused. Vertikaalsetel väravatel kõrgustes kulgedes on võimalik endise lennuvälja mastaapi hoomata oma täies ilus ja võimsuses. Mäng kahel skaalal annab aga võimaluse kujundada inimhõõtmelist keskkonda kaotamata lennuvälja superstruk-

tuuri mastaapsust, tühjuse ja avaruse tunnet. Loodame, et tulevikus Ermi tänaval kulgedes on see kui inspireeriv, poeetiline ja kogemuslik ruumikunstiellamus. Midagi, mille pärast tulla tagasi, taas ja taas, erinevatel aastaaegadel, tuules ja vihmas, päikseloojangul ja uduga,“ selgitas projekti kandvat mõtet üks autoreist, maastikuarhitekt Terje Ong.

„Esitatud disainikontseptsioon on tabanud ära lennuraja olemuse, mis pole pelgalt ainult lennukoridor. Töö on väikeses skaalas väga paindlik, mille juures on nutikas tööriistakast, kus omakorda on ka veel mänguruumi piisavalt. Lennuradade kõrvale loodav uus tänav toob aga tegelikult väga hästi esile olemasolevad ruleerimisraja ning mis kõige olulisem, säilitab selle. Sellise lahenduse läbi eksponeeritava te lennuradadega ja ERMi peahoonega on kõigil huvilistel võimalik vaate-

tornidest tutvuda nõ lennukõrgusel,“ võttis projekti plussid kokku vallaarhitekt Egle Nõmmoja.

Tartu vallavanem Jarno Laur toob tööst esile suurima lisandväärtuse: „Projekteerimise käigus on järjest enam tulnud esile selle ruleerimisraja potentsiaal. Sest lisaks liikluseks vajalikule tänavale, kuhu mahuvad nii autod ja bussid, kui ka jalgrattad ja jalakäijad, saab seda nõukaegset juberajatist kasutada ekspositsioonina, mis esitleb iseennast. Militaariajaloo ja koha unikaalsuse tajumiseks oleme kavandanud tänavale kolm vaatlustorni, mis võimaldavad heita pilku nii mõelmale lennurajale kui ka ERMi peahoonele. Kui seni on ERMi peahoone ja lennuvälja seos nähtav vaid droonivaates, siis vaatetorni abil saab tulevikus selle elamuse vahetult kohapeal.“

„Suureks väljakutseks oli olemasolevate betoonplaatide transformeerimine haljassaarte aluseks multšiks ja istepinkide täiteks. Eesmärgiks oli materjali taaskasutus töömaa piires selliselt, et midagi ei jääks üle

21. aprillil tutvustasid huvilistele projekti Ilmar Valdur arhitektuuribüroost Kolm Pluss Üks OÜ ja Terje Ong maastikuarhitektuuribüroost TajuRuum OÜ

Foto: Katrin Sisask

ega tuleks puudu. Kogu linearpargi rohestruktuuride kontseptsioon kasvas välja betooni taaskasutuse ideest. Tuli leida lahendus, milliseid liike, kui tihedalt ja millise struktuuriga istutada, arvestades iga üksiku betoonplaadi seisukorda. Detailsest analüüsist kasvas välja terviklahendus, kus kogu pargiala pikkuses tekivad erineva esteetikaga rohealad, alustades veidi metsikumast ajaloole viitavast lahen-

dusest ning liikudes korrapärase ja tänapäevasema lahenduse suunas,“ lisas Nõmmoja.

Ermi tänav asub Tartu vallas Raadi alevis Raadi endise sõjaväelennuvälja territooriumil. Tänav on endise sõjaväelennuvälja ruleerimisrada, mis ühendab uut ja vana lennurada.

Elamustänav projekti esitlemine toimus 21. aprillil Eesti Rahva Muuseumis.

KESKKOND

Võõrliigid aias? Hoiatage neid aias!

Eike Vunk, Keskkonnaameti liigikaitse peaspetsialist

Kevad on käes ja rohenäppudel on käed tööd täis. Suure istutamise, harvendamise, kaevamise ja väljarohimise ajal tuleb aga tähelepanu pöörata ka oma aeda ümbritsevale keskkonnale. On hulk taimi, kes aias on ilusad ja ihaldusväärsed, kuid aia taga võivad põhjustada suuri probleeme meie kodumaisele loodusele.

Võõrliigid on Eestis need liigid, kes ilma inimese abita (tahtliku või tahtmata) siia ei jõuaks. Invasiivseteks võõrliikideks nimetatakse neid, kes inimese tahtsi või tahtmatult siia sattumise järel hakkavad looduses vohama ja probleeme põhjustama. Sageli võtavad looduses vohavad võõrliigid üle kohalike liikide elupaiku ja mõjuvad nii looduse mitmekesisusele negatiivselt.

Invasiivsetest võõrliikidest on koostatud nimekirjad ja neid meil kasvatada ei tohi. Ka mitte oma aias.

Eesti siseriiklikusse keelatud liikide nimekirja on kantud 13 taimeliiki ja see kehtib alates 2004. aastast. Euroopa Liidu omas (mis kehtib ka meile) on neid 36 ja nimekirja pidevalt täiendatakse. Kõikide keelatud liikidega saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel. Alljärgnevalt tutvustame lähemalt mõningaid:

Karuputke võõrliigid on kindlasti kõige tuntumad ja riik on nende tõrjega juba üle 10 aasta tegelenud. Liik ohustab nii looduslikku mitmekesisust kui ka inimese tervist – taime-mahl kaotab naha päikesekaitse ja päikeselise ilmaga tekib tugev päikesepõletus. Riigi töö jätkub ja maomanikud on väga oodatud sellele kaasa aitama. Selleks tuleb korra aastas kõik taimed ettevaatlikult välja kaevata ja kuivama jätta. Vaid järjekindla tõrje tulemusel hakkab karuputk meie maastikupildist taanduma. Pikemalt saab riiklikust karuputketõrjest ja selle tulemustest lugeda Eesti Looduse 2019. aasta märtsinumbrist.

Pargitadrad on tuntud ka kui **konna-**

Invasiivseteks võõrliikideks nimetatakse neid, kes inimese tahtsi või tahtmatult siia sattumise järel hakkavad looduses vohama ja probleeme põhjustama.

tatar ja kirburohi. Need Ida-Aasiast pärit liigid on jätkuvalt väga populaarsed, kuid kuna neist on äärmiselt raske vabaneda, põhjustavad maomanikele järjest rohkem probleeme. Pidev niitmine ei anna tulemusi ja kuni 2 meetri sügavusele ulatuvat juurestikku on võimatu tervenisti välja kaevata. Igast pisikesest juurejupist läheb kasvama aga uus kogumik. Ehkki peamiselt kasvavad küll aedades, satub neid kahjuks järjest rohkem loodusesse ja seal muudavad nad elupaiku tundmatuseks.

Verev lemmmalt kuulub maailmas kümne kõige invasiivsema taimeliigi hulka ja on plahvatuslikult levima hakanud ka Eestis. Kuigi imekaunite õitega, põhjustab liik suurt loodusliku

mitmekesisuse kadu, sest moodustab tihedaid ja suuri kogumikke, kus ei kasva teisi taimi. Liik on inimesele ohutu ja seda on kerge rohida. Tegevus peab aga olema järjekindel, et vältida uute seemnete valmimist ja rohitud taimede uuesti kasvama hakkamist.

Ameerika kevadvõhk kasvab niisketes kasvukohtades ja on suur ning dekoratiivne liik. Soomes ja Rootsis põhjustab see taim veekogude kallastel suuri probleeme juba praegu, kasvades tihedate ja väga vastupidavate massidena. Mõistlik on Eestis sellist olukorda ennetada ja liiki koduaedades kindlasti mitte kasvatada. Ameerika kevadvõhu sugulane **Kamtšatka kevadvõhk** on sama invasiivne, aga pole veel keelatud liikide nimekirjas. Ainult oma aias tuleb hoida sedagi liiki, kuna kasvuvõime ja mõju on neil Ameerika kevadvõhuga samad.

Siidaskleepias kasvab meie aedades küll veel vähemal määral, ent on vastupidav ja võsunditega väga hõlpsasti paljunev. Aiandusfoorumites ei soovitata seda teiste taimedega koos kasvatada. Näiteks Rootsis oli selle liigiga looduses juba suuri probleeme, praeguseks hinnatakse sealne tõrje tulemuslikuks ja lõppenuks.

Kanada kuldvits on kahjuks juba laialt levinud kõikjal Eestis, vähem aga Lääne-Eestis ja saartel. Tegu on püsikuga, mis moodustab tiheda juuremätta ja paljuneb nii vegetatiivselt (mätas kasvab järjest suuremaks) kui ka seemnetega. Kuna liik on tuulleviija, siis võivad seemned kanduda väga kaugele – seetõttu on tema levik väga kiire, eriti niitudel, jäätmaadel ja teeservades. Oma kuldkollaste dekoratiivsete õisikute tõttu, mis õitsevad juulist septembrini, on liik aedades populaarne ja seda on müüdnud ning jagatud aiast aeda.

Kuigi Euroopa Liidu nimekirjas on hulganisti liike, mis meil praegu õues kasvada ei taha, siis üha pehmemate talvede valguses võib olukord muutuda. Muidu külmakartlikud liigid võivad leida soodsa kasvupinnase meilgi (nt jaapani humal). Eriti suur mure on veeliikidega (nt väike vesikatik, vesihüatsint), kuna veest kõiki isendeid või jupikesi kätte saada on võimatu. Lisaks levivad sellised liigid kergesti mootorpaatide kaudu, kus mootori ja/või paadi külge jäänud taimejupid viiakse järgmisesse veekogusse ja need hakkavad seal kasvama. Keelatud võõrliikide tõrje kohustus lasub maaomanikul. Seetõttu tuleb igal maaomanikul ja rohenäpudel endal olla tähelepanelik ja informeeritud. Riik on võtnud enda kanda ka-

ruputke võõrliikide ja vähemal määral ka vereva lemmmaltsa tõrje.

Kui võõrliikide nimekirja kantud liikidega on selge, et neid ei tohi kasvatada, siis tegelikkuses on meil probleeme põhjustavaid taimeliike veel suur hulk. Need liigid ei ole üheski nimekirjas, ent ometi on nad tegelikult invasiivsed ja põhjustavad probleeme juba praegu (näiteks eespool nimetatud Kamtšatka kevadvõhk). Seega vajavad tähelepanu ja tegutsemist needki, et nende liikide mõju meie loodusele vähendada.

Uusi võõrliike tuleb aga igal aastal meile juurde ja riigi vahendid nendega tegelemiseks on piiratud. Eesti looduses on praegu teada umbes 1000 võõrliiki. Neist 10% naturaliseeruvad ehk kohanevad meie oludega ja nendest omakorda 10% muutuvad invasiivseteks. Kuna inimesed toovad uusi võõrliike pidevalt nii tahtlikult kui ka tahtmatult juurde, suureneb ka nende liikide hulk, kellega tekib probleeme ning kelle tõrjumisega on vaja tegeleda.

Järgmisi taimeliike pole küll Eestis keelatud kasvatada, ent on invasiivsed ja vajavad tähelepanu ehk teadlikku tegutsemist.

Hulgalehine lupiin, lühidalt ka **lupiin ehk hundiuba**, on Eestis endiselt populaarne iluaia taim. Kahjuks on seda järjest enam näha vohamas mööda teeääri ja raiesmikke. Selle liigiga on hädas näiteks meie põhjanaabrid, ka meil tuleks eos lupiini levikut piirata, et vältida suuremat tõrjetööd hiljem. Näiteks saab hulgalehise lupiini kasvama jäämist vältida teehoolduse käigus. Ehkki taim on kasvades ilus, ei tarvitse seda kasvama jätta ja hiljem koos seemnetega maha niita, sest nõnda aidatakse liigi levimisele hoopis kaasa.

Eestis kasvab üle 10 kibuvitsaliigi. **Kurdlehine kibuvits** on neist ainuke, millega meil on suuri probleeme. Liik on levinud pea kõikjal meie rannikul ja muudab avatud rannalüüed läbipääsmatuteks kibuvitsatihnikuteks. Kuna jätkuvalt kasutatakse seda liiki meelsasti haljastuses, levib kurdlehine kibuvits ka sisemaal. Et saaksime oma rannaalased edasi kasutada, soovitame igal võimalusel asendada see liik teiste kibuvitsade või hoopis mõne roosisordiga.

Astelpaju oli omal ajal väga populaarne, aga Eestis siiski võõrliik. Meie looduses on ta hästi kohanenud ja levib kasvukohtades jõudsalt, moodustades läbimatu tihnikuid. Metsistunult on astelpaju Eestis leitud juba ligi sajast erinevas asukohas. Et liigi levik ei

Oma aiajätmed tasub hoopis kompostida. Lastes oma aia ülearusel kraamil (rohitud taimed, puulehed) kompostiks kõduneda, on see hiljem väärtuslik väetis sinu põõsastele ja lillepeenardele.

väljaks kontrolli alt, tuleb kasvuala ümbrust pidevalt niita, et võsud ei saaks suureks kasvada. Liigi kasvatamist Eestis ei ole plaanis keelata ja selle maitsvad ning vitamiinirikkad marjad on väärt kraam. Sellegipoolest tuleb astelpaju hoida eemale sattumast vabasse loodusesse.

Kui võõrad taimed püsiksid ainult meie enda aias ega võtaks üle meie endi liikide elupaiku, ei tarvitseks seda teemat üldse käsitleda.

Kahjuks aga jõuavad võõrad liigid sageli loodusesse ja seda kahel viisil: taimed kasvavad aiast välja omal jõul või levitavad neid tahtmatult maaomanikud ise, olgu siis aiapruugiga või lihtsalt istutades.

Viies aiajätmeid rohimise, harvendamise või väljakaevamise järel näiteks võsa vahele või metsa alla, hakkavad ka võõrliigid seal kasvama ja kahjustama meie loodust.

Sellist teguviisi on oluline vältida ning oma aiajätmed tasub hoopis kompostida. Lastes oma aia ülearusel kraamil (rohitud taimed, puulehed) kompostiks kõduneda, on see hiljem väärtuslik väetis sinu põõsastele ja lillepeenardele. Kui kompostihunnik sinu aeda ei mahu, siis uuri, kuidas kohalik omavalitsus aiajätmetega toimetab. Sageli saab kasutada spetsiaalset kohaliku omavalitsuse korraldatud aiajätmete vedu või neid võetakse vastu eraldi komposteerimiskohtades.

Ära unusta, et taimedega võid endale aeda tuua ka hoopis teistsuguseid nuhtluseid – taimehaiguseid ja kahjureid. Vahest kõige tuntum neist on praegu **lusitaania ehk hispaania teetigu**, mis on iga aiapidaja õudusunenägu. Kuna liigi munad on äravahetamiseni sarnased mulda lisatavate väetisegraanulitega, levib liik meie aedades üsna lihtsasti. Kõige rohkem Harjumaal, aga hajusalt juba ka mujal Eestis levinud suurest nälkjast on raske vabaneda. Kui suuri nälkjaid saab hävitada neid ämbrisse

kokku korjates, keeva veega üle kallates ja hiljem maha mattes, siis munade leidmise ja hävitamisega on oluliselt keerulisem. Hispaania teeteo vastu aitabki ainult aia pidev korrashoidmine ja nälkjate pidev hävitamine. See tähendab aga suurema piirkonna korrashoidu, kuna hooldamata naaberkinnistul võivad nad sageli edasi paljuneda. **Kindlasti tuleb aga jälgida, et ei hävitataks kohalikke sarnaseid liike – suurt ja musta seatigu.**

Samuti tuleks enne teomürkide kasutuselevõttu mõelda sellele, et nendega võib suurt kurja teha hoopis kohalikele teo- ja putukaliikidele.

AIAPIDAJA MEELESPEA:

- mõtle hoolega, mida oma aeda tood ja istutad! Eriti salakavalad on veeliigid, kuna neid ei ole võimalik veekogudest täielikult eemaldada. Ära too oma aeda keelatud võõrliike;
- tõrju keelatud võõrliigid oma aiast ise ja ära vii neid aiast välja, muidu võid neid hoopiski levitada;
- igasuguste võõrliikide loodusesse laskmine ja viimine on rangelt keelatud, sest ohustab meie oma loodust. Mis kasvab Sinu aias, hoia oma aias;
- mis vohab hästi Sinu peenras ja lämmatab teisi liike, on suur nuhtlus ka väljaspool aeda. Selliste võõrliikide

levikut tuleb erilise hoolega piirata;

- **ÄRA VII AIAPRÜGI LOODUSESSE!** Ka aiaprügi on prügi. Komposti see oma aias või käitu vastavalt kohaliku omavalitsuse juhiste ja võimalustele;
- kui vajad võõrliigi tõrjeks nõu või soovid invasiivse võõrliigi kasvukohast teatada, kirjuta info@keskkonnaamet.ee;
- loe kompostimisest internetist, näiteks annab häid juhiseid www.kompostiljon.ee.

Eesti loodus on meie ühine rikkus. Aita seda hoida ning ära lase võõrliikidel seda rikkuda.

Aia- ja haljastusjätmete vedu tuleb ise tellida

Marjaliis Kivisaar, Tartu valla keskkonnaspetsialist

Sellel aastal ei korralda Tartu Vallavalitsus enam aia- ja haljastusjätme vedu. Elanikel tuleb soovi korral aia- ja haljastusjätmete vedu ise tellida, teenust saab tellida ajavahemikus 01. mai kuni 31. oktoober.

Haljastusjätmed peavad olema pakitud kuni 150L läbi paistvatesse kottidesse, täidetuna kuni 10 kg. Veotellimuses tuleb kirjutada, millises koguses soovite haljastusjätmeid üle anda ja siis esitada tellimus aadressile tellimus@ragnsells.com. Teenus on tasuline, hinnakirjaga saab tutvuda Tartu AS Ragn-Sells kodulehel.

Üleskutse toidujätmete kompostijatele

Marjaliis Kivisaar, Tartu valla keskkonnaspetsialist

Vastavalt Tartu valla jäätmehoolduseeskirjale on kõigil jäätmevaldajatel kohustus liigiti koguda toidujätmeid.

Kortermajadel on kohustus omada biolagunevate jätmete konteinerit, kuid eramajad võivad toidujätmed ka kompostida. Eramajadel on seega võimalus valida, kas anda oma toidujätmed üle jäätmevedajale või kompostida. Segalmejätmete konteinerisse toidujätmeid panna ei tohi. Eramajadel palun oma valikust teada anda Tartu valla kodulehel läbi SPOKU keskkonna või e-posti aadressil tartuvald@tartuvald.ee

Biolagunevaid jätmeid tuleb koguda eraldi

Katrin Sisask, Tartu valla Kuukirja toimetaja

Juba eelmisest aastast, alates 01.07.2022, on Tartu valla elanikel kohustus koguda eraldi biolagunevaid jätmeid.

Biojätmeid eraldi koguma kohustab jätmeseadus: kohalikud omavalitsused peavad korraldama biojätmete tekkekohal liigiti kogumise või tekkekohal ringlussevõtu hiljemalt 31. detsembriks 2023. a. Biojätmete eraldi kogumine võimaldab vähendada olmeprügi ja annab võimaluse jätmed 100% uuesti ring-

lusesse võtta. Kui biojätmed satuvad segalmejätmete konteinerisse, lähevad need põletusse või prügilasse, ja neist eraldub metaan, mis on üks kasvuhuoneefekti põhjustavatest gaasidest.

Biojätmetest saab toota biogaasi, mida saab kasutada elektri tootmiseks, majapidamistes kütmiseks või autode kütusena. Samuti on biojätmetest võimalik toota kääritusjääki ehk digestaati, mida kasutatakse põllumajandusväetisena. Lihtne ja levinud viis biojätmete eral-

damiseks olmeprügist on kompostimine. Kui aga jätmeid tekib rohkem või nende kompostimiseks puudub ruum või tahe, siis tuleb tellida eraldi biojätmete konteiner, et väärtuslik kraam segalmejätmete sekka ei saatuks ega raisku läheks!

Kuidas biojätmeid koguda?

Biojätmete kogumiseks toatingimustes sobib ämber või muu spetsiaalne anum. Oluline on, et õhk saaks jätmetele ligi, nii ei hakka need haise-ma. Seetõttu ära kogu biojätmeid

kaanega prügikastis. Müügil on spetsiaalsed õhufiltriga konteinerid aga loovust kasutades võib omale sobiva lahenduse kergesti ka ise leida. Ebameeldiv lõhn biojätmete kogumisel tekib jäätmetest eralduva vedeliku tõttu. See vedelik on iseenesest kasulik väetis toa- või aiataimedele. Kui aga puudub võimalus seda eraldi koguda võib panna ämbrisse paber koti, põhja natuke majapidamispaperit, ajalehti, pappkarbi tükke, saepuru, munakarbi vms, mis imab vedeliku endasse, ei lase ebameeldival haisul tekkida ning laguneb koos jäätmetega. Selliselt võib biojätmeid koguda toatingimustes ilma, et peaks muretsema halva lõhna jm sarnase pärast.

Jätmevedajale biolagunevate jäätmete üleandmiseks tuleb osta või rentida jätmekonteiner ja tellida äravedu. Konteineris puhtuse hoidmiseks on võimalik varustada konteiner pärast igat tühjendust vooderduskotiga. Vooderduskoti paigalduse saab tellida vedajalt.

Kõdunenud pruunid puulehed ja puuoksad, muru ja haljastusjätmed komposti või telli neile eraldi tasuline

äravedu (vt lk 8 teade „Aia- ja haljastusjätmete vedu tuleb ise tellida.“)

Konteinerisse SOBIB

- juur- ja puuviljad ning nende koored ja seemned
- riknenud toit ja toidu-jätmed (tahked, ilma pakendita)
- tee- ja kohvipaks, paberfiltrid
- pabermassist muna- karbid/restid
- pähkli- ja munakoored
- majapidamispaper, pabersalvrätid

Konteinerisse EI SOBI

- Tavalised kilekotid ja pakendid
- Suurtes kogustes vedelad jätmed (mis võivad transportimisel hakata lekkima või ka konteineri ära lõhkuda)
- Tekstiil ja nahk

- Kassiliiv, tuhk, sigaretikonid
- Kiletatud või vahatatud pinnaga või kileaknaga paber kotid
- Küpsetuspaber
- Vanad ravimid jm ohtlikud jätmed
- Mähkmed, hügieenisidemed
- Tolmuimejakotid
- Kunstlilled, küünlad
- Lille- ja salatipotid

Lemmikloomade koht ei ole tänaval!

Katrin Sisask,

Tartu valla Kuukirja toimetaja

Sel kevadel on Kuukirja toimetusele saanud mitmeid kõnesid murelikelt vallaelanikelt seoses hulkuvate lemmikloomadega. Samuti on olnud probleemiks see, et tihti unustavad loomaomanikud oma lemmiku järelt koristada. See aga jätab kevadel muidu looduskauhtes kohtadesse, kus tihti oma lemmikuga jalutatakse, inetuid vaatepilte. Seetõttu kordame üle mõned faktid ja tähtsamad nõuded Tartu vallas kehtivast lemmikloomade pidamise eeskirjast.

Tartu vallas kehtib koerte ja kasside pidamise eeskiri, mis sätestab koerte ja kasside pidamise nõuded Tartu valla territooriumil ning koerte ja muude lemmikloomade üle arvestuse pidamise korra. Vastavalt eeskirja § 2 lg 1 järgi on omanik kohustatud tiheasustusalal peetavat koera või kassi pidama loomapidajale kuuluvas või tema valduses olevas ehitises või territooriumil nii, et oleks välistatud tema lahtipääsemine.

Tartu vallas asuvate tiheasustusalade täpseid piire saab vaadata üldplaneeringust, mis on leitav veebiaadressil

uldplaneering2035.tartuvald.ee Hajaasustuses peetavatel kassidel puudub ehitises või territooriumil kinnipidamise nõue. § 2 lg 3 järgi peab koera või kassi pidaja tagama, et looma pidamine või looma käitumine ei rikuks avalikku korda, ei häiriks ega seaks ohtu teist isikut, tema tervist või vara. Eeskirja § 2 lg 6 järgi on loomapidaja kohustatud koristama koera või kassi väljaheited loomapidaja või teise isiku omandis või valduses olevalt kinnisasjalt või avalikust kohast.

Eeskiri on kättesaadav Riigiteatajast. <https://www.riigiteataja.ee/akt/423032022025?leiaKehtiv>

2022. aastal viidi Tartu vallast Tartu Koduta Loomade varjupaika 76 kassi, neist 42 olid püütud varjupaiga poolt. Omanikele tagastati 4 kassi ja adopteeriti 41 kassi. Varjupaika viidi 15 koera, neist 8 olid püütud varjupaiga poolt. Omanikele tagastati 6 koera ja 7 koera adopteeriti.

Hermineid Garda järve festivalil

Kaisa Kreela, Lähte Ühisgümnaasiumi 10.ms õpilane

29.03–04.04 võttis Lähte naisrahvatantsurühm Hermine koos sõprusgrupiga Tähetar ette reisi Itaaliasse, et osaleda kahepäevasel rahvusvahelisel kultuurfestivalil, mille korraldas organisatsioon Sopravista International Festivals.

Lisaks Herminele ja Tähetarile võttis festivalist osa kolmaski Eesti kollektiiv – Kurtna naisrahvatantsurühm. Laval sai näha erinevate maade grupe, esinejad pärinesid Itaaliast, Iraanist, Iisraelist, Indiast, Sri Lankalt ja Hispaaniast. Hermine ja Tähetar esinesid kolmest tantsust koosneva kavaga, mille pani kokku mõlema rühma ühine juhendaja Piret Pruus. Kuigi suurima tähelepanu said mitte ainult laval, vaid ka linna peal eestlaste triibuseelikud, jagus kiidusõnu ka imeilusa koreograafilise seade kohta. Enim läks publikule hinge kahe rühma ühistants „Siia laotan südame“. Peale festivali kinnitasid mitmed võõramaalased, et kuigi laulu eestikeelseid sõnu nad ei mõistnud, said nad täpselt aru, millest see räägib, ning tundsid saalis istudes, nagu oleks neile tõesti süda ulatatud. Kahest esinemisest kultuurihoone tantsulaval eestlastele aga ei piisanud ning enne teise päeva kontserti otsustati jalad soojaks tantsida õues, Garda järve äärsel promenaadil, mis mitmeid kohalikke vaatama meelitas.

Hermine ja Tähetaril avanes ka võimalus õppida Sri Lanka traditsioonilist tantsu, mida õpetas Sri Lanka trupi juhendaja. Kuigi see rahvatants tundus eestlaste omast alguses väga

erinev olevat, sai peagi selgeks, et neis võib siiski leida ühiseid jooni. Juhendaja seletas lahti, millisest igapäevast tegevusest üks või teine liigutus tuleneb, ja nii leiti, et Sri Lanka traditsiooniline tants on mõttelt väga sarnane eestlaste „Külvajate“ tantsuga. Eesti rahvatantsijad õppisid selgeks lihtsaima välismaise rahvatantsu, ent õhtusel festivalil saime nautida noorte srilankalaste esituses tantsu edasijõudnutele.

Festivali korraldajaid tänasime Hermine ja Tähetaride poolt kingikotiga, mida aitasid komplekteerida Tartu vald ja Nõo vald, ning saime neilt mälestuseks puidust käsitööna valmistatud seinakaunistuse ja personaalsed tänukirjad. Korraldusmeeskond, Sri Lanka tantsu juhendaja, hotelli meeldiv personal ja kohalikud bussijuhid said samuti tänatud kodumaiste šokolaadidega.

Vabal ajal nautisid Hermineid aga Itaalia päikesepaistelist ilma ja suursugust kultuuri. Õhtuid veetsime ööbimiskoha lähedal Garda järve äärsel kail. Veronas käies nägime nii kuulsat Julia rõdu kui ka 2000-aastast amfiteatrit. Lisaks piilusime sisse ka muudesse kohalikesse hoonetesse ja kirikutesse. Muidugi ei puudunud igast päevast traditsiooniline Itaalia toit.

Rahvatantsurühm Hermine jõudis lühikese nädala jooksul ära käia ka Veneetsias, kus nägime uhket püha Markuse väljakut ja uudistasime Veneetsia tänavaid mitte ainult tänavaid jalutades, vaid ka kanalives gondlisõitnautides. Seemuinasjutuline vaatepilt jättis

mällu kustumatu mälestuse. Hermine kogusid Veneetsias kuulsust oma lillakat tooni rühma dressipluusidega, mille tõttu pälviti kohalike poolt nimetus „pink ladies“, mis meile veel järgmistelgi päevadel nalja valmistas. Viimasel päeval tegime tutvust ka kohaliku ühistranspordiga ja sõitsime bussiga paarikümne kilomeetri kaugusele, et minna veelgi suurematesse kõrgustesse ja vallutada Monte Baldo mägi. Seda mitte küll jalgsi, vaid pöörleva mäetõstukiga, mis oli omaette meeldejääv elamus. Mäe tipust võis leida ka lund, mis sellel hetkel kodumaal toimuvat meenutas. Et võimalust mitte käest lasta, otsustati jalgsi ronida ka mäe kõrgeimasse punkti. Naised said võimaluse näha pilvi pealpoolt ja seda mitte ainult lennuki aknast.

Reis Itaaliasse on kõikide Hermine ja Tähetaride jaoks unustamatu. Saime nautida mõnusat Itaalia kultuuri, leidsime uusi tutvusi, saime meeldejäävaid elamusi ja kogesime unustamatuid emotsioone. Hermine ootab uut võimalust, et jagada lava rahvatantsurühmaga Tähetar, ja loodab, et rahvusvahelistel festivalidel käimisest saab kahe rühma ühine traditsioon.

Hermine ja Tähetaril avanes ka võimalus õppida Sri Lanka traditsioonilist tantsu, mida õpetas Sri Lanka trupi juhendaja. Kuigi see rahvatants tundus eestlaste omast alguses väga

Hermineid Monte Baldo tippu vallutamast
Foto: erakogu

Foto: Katrin Sisask

Hermineid ja Tähetarid paraadil enne esimese õhtu esinemist

Tartu valla Laulupärlike 2023

Tekst ja fotod: Kaidi Mägi,
Laeva Kultuurimaja juhataja

15. aprillil toimus Laeva Kultuurimajas traditsiooniline konkurss Laulupärlike. Sel aastal osales 34 last. Registreerunuid oli isegi rohkem, kuid kevadised ilmad kavaldasid mõned lapsed üle ja kahjuks jäi di töbiseks.

Esinemine toimus neljas vanusegrupis. Žürii otsusel sai edasi igast grupist kaks last, kes said minna Tartu valda esindama võistlusele "Tartumaa Laululaps".

Žüriisse kuulusid Meelis Kõressaar, kes on Puurmani muusikastudio õpetaja. Laulja Allan Kasuk, kes on ansambli Kruuv liige ning esinenud ka Eesti Laulul, ning Indrek Ventmann, kes on ka kogenud laulja ning osalenud mitmetel laulukonkurssidel ning ka Vanemuise teatri muusikalis. Samuti andis žürii liige Allan Kasuk igas vanusegrupis eripreemia silmapaistnud esinejale ning kinkis ansambel Kruuv CD-plaadi, sest nende sõnul oli häid lauljaid nii palju, et raske oli kahete parimat välja selgitada.

3–7-aastaste vanusegrupis said edasi Sandor Säälik, keda juhendas Kärt Sepp, ning Krisette Ennok, keda juhendas Liis Pärn. Eripreemia sai Hanna Breede, juhendajaks Anna Lea Hammer.

8–10-aastaste laste seas said edasi Diandra Leima, juhendaja Kadri-Savva Tatrik, ning Stefi Jõgisu, juhendaja Ele Sonn. Eripreemia otsustati anda Desiree Dolgihhile, keda juhendas Liis Pärn.

11–13-aastaste laste seast lähevad Tartu valda esindama Rosanna Säälik, keda juhendas Kärt Sepp, ning Liisbet Koltsov, juhendajaks Kristi Jörberg. Eriauhindasid anti selles vanusegrupis välja kaks ja Kruuvi CD-plaat läks Emma Mauerile, keda juhendas Elerin Piiraja, ning Grete Heinale, juhendajaks Ingrid Otti.

14–16-aastaste vanusegrupis osalesid kaks väga andekat lauljat, kes teenisid edasipääsu auga välja. Lenna Lotta Urmann, keda juhendas Ele Sonn, ning Katri Kade, keda juhendas Kärt Sepp. Aitäh kõikidele osalejatele, nende juhendajatele ning kõigile teistele, kes aitasid lastel ette valmistuda. Suured tänud ka žüriile. Täname Valio Eesti Aktsiaseltsi, kes üritust toetas. Kohtumiseni järgmisel Tartu valla Laulupärlikesel!

3–7-aastaste vanusegrupis said edasi Sandor Säälik, keda juhendas Kärt Sepp, ning Krisette Ennok, keda juhendas Liis Pärn

8–10-aastaste seas said edasi Diandra Leima, juhendaja Kadri-Savva Tatrik, ning Stefi Jõgisu, juhendaja Ele Sonn

11–13-aastaste seas said edasi Rosanna Säälik, keda juhendas Kärt Sepp, ning Liisbet Koltsov, juhendajaks Kristi Jörberg

14–16-aastaste seas said edasi Lenna Lotta Urmann, keda juhendas Ele Sonn, ning Katri Kade, keda juhendas Kärt Sepp

Hans Vaher 100

Tekst ja foto: Sigrīd Vaher

30. aprillil toimus Tammistu rahvamajas Hans Vaheri 100. sünniaastapäevale pühendatud mälestusõhtu. Kuigi praegu kannab see maja Tammistu Raamatukogu-Külakeskuse nime, siis kohalik rahvas teab seda hoonet ikka rahvamaja või kultuurimajana. Koha valik ei olnud juhuslik – selles majas on Hans Vaheri eestvõttel pea poole sajandi vältel tegutsenud palju erinevaid isetegevuskollektiive.

Mälestusõhtut alustas Väägvere pasunakoor, mille tegevuses oli H. Vaher 63 aastat aktiivselt kaasa löönud. Ta mängis orkestris erinevaid pille. Alustas klarnetiga, pärast sõjas haavata saamist mängis aga vastavalt vajadusele kornetit, tenorit, trombooni, alti või altsaksofoni. Ta orkestreeris pasunakoori jaoks ka mitmeid lugusid ning pasunakoori 175. ja 180. aastapäevaks pühendas pasunakoorile kaks omaloomingulist marssi. Need marsid tulid ka mälestusõhtul ettekandmisele. Pasunakoori dirigendiks on praegu H. Vaheri tüdretütar Kersti Perandi. Hans Vaheri tütar Ingrid Matteus meenutas oma lapsepõlve, kus tava-pärase pildina oli isa laua taga istumas ja noote kirjutamas. Vaheri enda

Mälestusõhtul esines naissektett

mälestuste kohaselt on ta erinevatele orkestritele-ansamblitele orkestreerinud üle 1000 muusikapala. Tammistu külakapelli tegutsemise ajal jõudis ta ka omaloomingu kirjutamiseni. Tema valsid-polkad-reinlendrid olid mõnigi kord pühendatud kapellis mängivatele inimestele. Näiteks Muri küla polka, mis mälestusõhtulgi kõlas, on pühendatud kolmele akordionineiu-le-naisele, kes kõik olid pärit Muri külast. Mälestusõhtul esitasid Hans Vaheri loomingut tema järeltulijad. Tütred ja tüdretütred panid kokku puhkpilliansambli koosseisus flööt, klarnet, tensorsaksofon, metsasarv, tromboon ja tuuba.

Hans Vaher lahkus meie hulgast alles kaks aastat tagasi, oma 98. eluaastal. Tänu pikale eale jõudis ta rääkida ja ka kirja panna mälestusi oma kirevast

eluteest. Hansu tütar Sigrīd koondas kokku oma isa mälestused ning tänu Kultuurkapitali rahalisele toele sai teoks ka H. Vaheri mälestusteraamatu „Pillimehe hingega põllumees“ trükkimine. Raamatu üks peatükk kannab nime „Minu tee muusikasse“, mis on kirja pandud 20 aastat tagasi, 80. juubeli puhul, ning selles kirjeldab Hans oma pillimeheks kujunemise teekonda, mis algas juba Tammistu Algekooli päevil.

Mälestusõhtule kogunes palju külalisi, kes on aegade jooksul koos Hansuga pilli mänginud või muudes ettevõtmistes kaasa löönud. Ühiselt möödunud aegade meenutamine tekitas kõigis mõnusa tunde.

Hans Vaheri järeltulijad tänavad kõiki osavõtnuid, kes aitasid nende isa ja vanaisa meenutada.

Äksi kogukonna tegemised alanud hooajal

Katrin Sisask, MTÜ Äksi aleviku kogukond esimees

13. mail kell 14.00 korraldas Äksi raamatukogu juhataja Anita Priks Jääaja Keskuse konverentsisaalis kevadkontserdi „Linnulaulukevad“, kus esinesid Äksi segakoor ja Tartu Valla Muusikakooli õpilased. 14. mail koguneti aga Äksi Kiviparki, kus toimus selle aasta rohealaat.

14. mai hommikul kell 10.00 said huvilised tulla Jääaja Keskuse konverentsisaali, kus toimus kompostimise koolitus, mida juhendas Anneli Ohvril Kompostiljonist. Kell 12.00 toimus aga Jääaja Keskuses giidituur viimast päeva avatud olnud näitusel „Mõjukas materjal.“

14. mail toimus Äksi Kivipargis rohealaat

Tartumaa aasta külas Äksis on suvel tulemas mitmeid kogukonna poolt korraldatavaid põnevaid üritusi. Tippsündmuseks on sel aastal juba neljandat korda augusti teisel pühapäeval toimuv kogukonnapäev Äksi avatud õued. Ideekorje õuede avamiseks on juba käimas ja kui sul on mõte, mida põnevat sel aastal kogu-

konnapäeval teistega jagada, siis võta ühendust MTÜ Äksi aleviku kogukond esimehe Katrin Sisaskiga e-posti aadressil katrinsisask@gmail.com või telefonil 5627 0280.

Kogu info Äksis toimuvate sündmuste kohta leiad kogukonna veebilehelt www.aksi.ee

Kohtume Tartumaa aasta külas Äksis!

Teeme ära! Talgud Tartu vallas

Katrin Sisask,
Tartu valla Kuukirja toimetaja

Sel aastal toimus Teeme ära! Talgupäeva raames Tartu vallas rekordarv talgud. Meie koduvallas oli registreeritud 20 talgut. Kokku toimus sel aastal Teeme ära! raames 1233 talgut. Siin väike fotomeenusut vaid osadest toimunud talgudest.

Foto: Katrin Sisask
Äksis korrastati mänguväljakut ja Äksi Vabadussamba ümbrust

Fotod: Liia Koortsi postitus Koogi küla Facebooki lehel
Koogi külas uuendati rannaala purret, laste ronilat, istumiskohti jms. Remonditi ja värviti bussipeatust ja kuulutustetulp. Kortermajad koristasid aga keldreid

Foto: Hando Tamm
Saadjärve Seltsi eestvedamisel mindi paatidega järvele ja koristati Saadjärve kallastelt vette sattunud olmeprügi. Fotol järvest leitud praht.

Koogi küla väiksed talgulised

Foto: Tabivere Põhikooli Facebooki leht
Tabivere Põhikooli kõik klassid riisusid lehti kooliümbruses ja kooli kõrval asuvas pargis. Pildil 7. ja 5. klassi tublid koristajad.

Lähte Ühisgümnaasiumi algklasside õpilased rajasid niidulillepeenraid ja putukamaju

Fotod: Lähte Ühisgümnaasiumi Facebooki leht
Lähte Ühisgümnaasiumi põhikooli noored aitasid kaasa kohaliku pärandi säilitamise kraamides Äksi kiriku ja kalmistu ümbrust

Juula küla – 20 aastat kogukonna tunnet

Tekst: Katrin Sisask, Tartu valla Kuukirja toimetaja
Fotod: erakogu

Sel aastal tähistab Juula küla oma 20-ndat tegutsemisaastat kogukonnana. Suured pidustused on plaanitud 17. juuniks, mil tähistatakse jaanipäeva.

Seltsi liikmed mäletavad, et külaliikumine Juulas sai hoo sisse 2003. aastal. Siis ei olnud ei külamaja ega külaplatsi. Kohtuti üksteise kodudes ja külaplatsist osati vaid unistada. Rääkimata siis päris oma külamajast. Ühiselt ehitati valmis kiviaed kohta, kuhu külaplatsi rajada sooviti. Tegu oli aga eramaaga ja külaplats sinna ei tulnud. Otsiti teisi lahendusi.

Loodi seltsing, aga päris kiiresti saadi aru, et vaja on luua ikkagi MTÜ. Nii loodi 2004. a MTÜ Juula Küla Heaks. Esimeseks külavanemaks valiti Viktor Bogomolov. MTÜ juhatuse esimeheks valiti Eneli Kaasik, kelle aktiivsel juhtimisel viidi ellu üle 30 huvitava projekti. Ehitati külamaja, lava, katusealune, laste mänguväljak, lõkke- ja istumisplats, seikluspark ja tehti palju koolitusi.

Lõpuks saadi maa külaplatsi jaoks nii, et külaelanikud kogusid raha, mille eest osteti 1 ha maad. Alguses toimusid kohtumised lageda taeva, seejärel telgi all. See aga seltsi liikmeid ei rahuldanud ja kirjutati projekt PRIA-sse külamaja ehitamiseks toetuse saamiseks. 2009.–2010. a valmis päris oma külamaja.

2015. aastal valiti Juula küla Jõgevamaa aasta külaks. (Juula küla on Tartumaa ja Tartu valla osa peale 2017. a haldusreformi, toim). Külale tekkis slogan „Juula – Jõgevamaa jõhvikas.“

2016. aastal valiti uus külavanem Katrin Kaalep, kes on olnud külaseltsi juhatuse liige selle loomisest alates. Täna tegutseb külaselts nime all MTÜ Juula Jõhvikas.

Selts on aastate jooksul tähistanud väga paljusid erinevaid üritusi. Vabariigi aastapäeva, adventiaja algust, jaanipäeva, mardi- ja kadripäeva, vastlapäeva, volbripäeva, tehtud on koolitusi ja õppepäevi, kinoõhtuid ja robotikaringi ning laagreid lastele. „Siin on isegi koolitunnid toimunud,“ on seltsi eestvedaja Katrin Kaalep uhke. „2015. a ilmnes Lähte Ühisgümnaasiumi algklasside majas probleem

ja ruumide ümberehitamise ajal käisid lapsed ajutiselt koolis meie külamajas,“ selgitab ta.

Seltsis on palju lastega peresid ja nii tähistatakse 1. septembril kooli algust, juunis lastekaitsepäeva ja detsembris tehakse kingitused kõigile seltsi lastele.

„Meil on seltsis 30–40 last ja igal aastal toob jõuluvana neile pakid. Istume kõik seltsi liikmetega koos, valmistame traditsioonilise sea-liha ja hapukapsaga õhtusöögi ja vedame mõnusalt aega. Oma külamaja jääb meile sellise ürituse jaoks kahjuks liiga väikseks ja nii oleme jõuluaja alguse vastu võtnud näiteks Vudila Mängumaa ruumides,“ räägib Katrin. „Kõige vanem liige saab aga sel suvel 100-aastaseks,“ lisab ta.

Keskel esimene külavanem Viktor Bogomolov

Ennem, kui 2010. a valmis külamaja, kohtuti ise valmis ehitatud katusealuse all

Külamaja ehitamine

Vasakult teine külavanem Eneli Kaasik, paremal praegune külavanem Katrin Kaalep

Külaseltsi sünnipäevapidustused ja koobassauna avamine

17. juunil alates kell 17.00 on avatud kohvik, kohale tuleb Suurkivi Mahe-talu ja seltsi liikmed avavad Juula kodukohvikku. Traditsioonide kohaselt korraldatakse jaanimänge nii lastele kui ka täiskasvanutele. „Arvestama peab, et võib ette tulla selliseid mängu, mis vajavad vahetusriideid,“ sõnab Katrin. „Teatevõistluse peaauphind on külamaja rent koos saunaga,“ lisab ta. Juula külamaja juures on laste mänguväljak ja kohale tuleb hobune ning poni. Sauna aastale kohaselt saab leili visata nii koobassaunas kui ka telksaunas ning mõnuleda kümblustünnides, mille toob kohale Lingalaid. Esineb Mehed Mandrilt ja pidu jääb lõpetama õhtujuht-DJ Kada. Üritus on

lastele tasuta, täiskasvanutele on pilet 5 eurot. „Sularaha tuleb kindlasti kaasa võtta – pileti ostuks, kohvikust millegi soetamiseks ja ka poni- ning hobusõidu jaoks,“ selgitab Katrin. „Kogu tulu läheb seltsi tegevuse toetamiseks,“ lõpetab ta.

Ürituse peasündmuseks on unikaalse ja ainulaadse koobassauna avamine. Tegu on energiasäästliku saunaga, mis on ehitatud mäe sisse ja tänu sellele hoiab hästi sooja.

Rohkem infot sauna ja MTÜ Juula Jõhvikas kohta leiad veebileheküljelt www.juula.ee.

Jaanitule süütamine Juula külaplatsil

Jaanimängud Juula külaplatsil

Jaanimängud Juula külaplatsil

Äksi [eel]arvamusfestival ootab programmi teemasid!

Kadri Valner, Jääaja Keskuse juhataja

16. juulil toimub Tartumaal asuva Jääaja Keskuse juures Äksi [eel]arvamusfestival, mille teemaks on toit ja keskkond. Üritus on avapaukuks Tartumaa toidusündmuste sarjale.

[Eel]arvamusfestivalil toimub 10–12 arutelu, mis kõik käsitlevad säästvat ja keskkonnahoidlikku toitu – selle võimalikult mahedat ja maalähedast kasvatamist, söömist, hoiustamist ja ka pakendamist. „Kindlasti ei toimu arutelud vaid meie teemaaladel. Juba on teada, et kohalikud inimesed kutsuvad külalisi ka oma aedadesse, kus kasvab eriti mahe toit. Loodame, et tavapärasest pisut erinevat festivaliformaati tuleb juurdegi,“ täpsustas Jääaja Keskuse juhataja Kadri Valner. Ühtlasi peetakse festivalipäeval Jääaja Keskuse 11. sünnipäeva. „Jääaja Keskus on keskkonnahariduskeskus ja pidasime loomulikuks, et keskkonnateemadega tähistame ka oma sünnipäeva,“ ütles Valner.

[Eel]arvamusfestival toimub koostöös Paide Arvamusfestivaliga ning selle algatusmeeskonda kuuluvad veel Tartumaa 2022. aasta küla Äksi kogukond, Tartu vald ja mitmed teised hea toidu tootjad ja hindajad.

„Tahame [eel]arvamusfestivalidega jõuda võimalikult paljudesse erinevatesse kohtadesse, et hea arutelutava laiemalt leviks ning olulised teemad otsustajateni jõuaksid. Äksi on kahtlemata põnev koht ja mul on ääretult hea meel, et eelfestival tänavu sellisesse uude paika jõuab! Kutsun kõiki sellest suurepärasest sündmusest osa saama ning seejärel juba loetud nädalad hiljem ka Paide Arvamusfestivalil osalema,“ kommenteeris Arvamusfestivali eestvedaja Kaspar Tammist. Et programm saaks mitmekesine ja huvilistele meelepärane, toimus mai keskpaigani avalik teemakorje, kuhu pakuti 12 arutelu, lisaks ka mitu töötoa ideid. Algatusmeeskond valib

Foto: Katrin Sisask

neist maikuu lõpus välja huvitavamad mõtted, mis aitavad külvata tervisliku ja jätkusuutliku toidu seemet, annavad rammusat väetist nende teemade arendamiseks, vajavad ühist mõttetööd ning on avatud kaasamõtlemisele või otsivad lahendusi erinevatele probleemidele.

Olete kõik teretulnud 16. juulil Äksi kiviparki ja Jääaja Keskuse õuele arutlema, vaidlema, kuulama hea toidu ja keskkonna teemadel.

Laeva Kooli kevadine üheshingamine

Kervin Kull

Laeva Kooli kevadperiood on olnud tihe ning täis väga palju erinevaid ettevõtmisi.

Pärast aprillis toimunud kevadvaheaega on koolipere iganädalaselt korraldanud ning osa võtnud ühistest tegevustest – näiteks toimus lihavõtete munadejaht, stiilinädal, kunstinädal, loodusainete nädal, võõrkeelte nädal, emakeelenädal, volbripäev ja palju muud. Üritused rikastavad õpilaste koolirutiini ning lisavad vajalikke alternatiivseid teadmisi erinevates valdkondades.

Eelseisev periood on Laeva kooli jaoks samuti väga tihe. 12. mail toimus Laeva kultuurimajas kooli kevadkontsert, kus astusid üles nii õpilased kui ka õpetajad. 15. mail algav nädal oli samuti täis ühiseid tegevusi alates kooli sünnipäeva tähistamisest kuni kohaliku kirjaniku J. Saare mälestuspingi avamiseni välja. Koolipere jätkab tihedat ühisliikumist kuni õppeaasta lõpuni välja, sest enne suvepuhkust ootavad ees veel laat, spordipäev ja palju muid toredaid ettevõtmisi.

Foto: Kervin Kull
Naljapäeva stiilipäev

Foto: Ene Kõnnussaar
Kunstinäda tänavamaaling

Kuidas Maarja-Magdaleena rahvas Hollandis kalal käis

Tekst ja foto: Kristi Jaanus, J. V. Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool

Kätte saadi üks lest, üks meduus ja mõned krevetid. Lõpuks olid kõik väga rahul, sest tulpe on paljud Hollandis käinud vaatamas, aga võrguga lesta ja meduusipüük jääb enamikel turistidel ainult unistuseks.

Eks Maarja-Magdaleena rahvas on ennegi Kudina bussiga Euroopat avastamas käinud. Eelmisel korral käis Maarja-Magdaleena koolipere oma sõpradega Austrias lihavõtete tähistamas, seekord käisime kahekümne täiskasvanu ja kahekümne ühe lapsega Hollandis kuninga sünnipäeval.

Reisi planeerima ja läbi viima palusime meie kooli hollandlasest lapsevanema Floor Vodde ja tema pere. Reis sai planeeritud aprilli vaheaega, sest siis on enamusel koolirahvast vaba aeg ja Hollandis on põldude kaupa õitsvaid tulpe, kuninga sünnipäevast rääkimata.

Selleks, et Hollandisse jõuda, tuli sõita kahe päevaga läbi Läti, Leedu, Poola ja Saksamaa. Õnneks kogenud bussijuhid teadsid, kus on pika reisi mõnusamad puhkekohad, kus jalgu sirutada ja, kus on hea lõunatada. Hoolimata nukrast ilmatest, mis ennustas meile vihma ja jahedat ilma terveks reisiks, muutus maastik iga riigi läbimisega üha kevadisemaks. Esimesed võilillepildid Läti tanklas asendusid juba uhkemate roheliste väljade ja valgete õitsvate viljapuudega. Poolasse jõudes olid puud juba lehes ja kevadlilled õites.

24. aprillil alustasime Hollandi avastamist: käisime Leidenis muuseumis Naturalis. Meid tervitasid seal muuseumis Floori vanemad, kes elasid igati meie seiklustele kaasa ja aitasid meid nii jõu kui nõuga terve reisi vältel.

Õpilased said muuseumis orientee-

rumiseks kaasa mängu, kus nad said Naturalise viiel korrusel otsida vastuseid põnevatele küsimustele ja praktiseerida oma inglise keelt. Näiteks tuli neil uurida sealsamas tegutsevate sauruste konserveerijatelt, et missugust saurust nad parasjagu kivimitest puhastavad. Triceratops oli seekord teadlastel käsil. Näha oli ka 3-d printerit, millega prinditi puuduolevad luuosad. Põneva arhidektuuriga loodusmuuseumis sai vaadata nii kivisti, sauruste luustikke ja loomulikult ka erinevate põnevate loomade topiseid, sai kuulata, lugeda, uurida, filme vaadata ning lõpuks oli võimalus koju kaasa osta ka oma isiklik kaisumammut.

Järgnevalt oli meil plaanis teha piknik Keukenhofi kuulsas tulpe ja kevadlilli täis pargis. Kuigi lubati sajast ilma, siis kohale jõudes säras päike ning park oli külastajatest tulvil. Lillemeri

võttis silme eest kirjuks. Floor ohkas, et see, et Hollandis on igal pool väga palju inimesi, on üks põhjus, miks talle just Eestis meeldib elada ja miks ta ise kunagi varem pole Keukenhofis käinud.

25. aprillil käisime me külas eelmisest Erasmus+ projektist tuttavatel Noordwijgi koolis. Noordwijgi koolis tutvustasid õpetajad ja direktor meile, kuidas Hollandis lapsed õpivad. Huvitav oli teada saada, et terve kool lõimib kõik õppeained mingi konkreetse teemaga. Näiteks praegu oli selleks teemaks saurused ja eelajalooline aeg. Inglise keeles õpitakse sellega seotud sõnavara ja kunstiõpetuses joonistatakse sauruseid ja tulemägesid, loodusainetes räägitakse kivististest ja eelajaloolistest taimedest. Debbie kinnitas, et lõimimise ja süvitsi õppimise tulemusel tekivad õpilastel nende valitud teemadel ulatuslikumad teadmised.

Pärast koolis pakutud lõunat sõitsime tagasi hostelisse ja tutvusime Floori kolleegi loodusgiid Gjalt Sparriusega. Ta tutvustas värvikalt Põhjamere kalu ja muid mereelanikke. Enne nendega meres tutvumise asusime luitematkale. Eestlasliku optimismiga arvasime, et esimeste luidete taga ongi juba meri näha, aga esimeste luidete taga olid teised ja nende taga omakorda kolmandad ja merd ei paistnud kusagilt. Tunnikese kõndimise järel ilmus ka meri nähtavale. Mõõna tõttu taganenud mere põhjas lennutati tuulelohesid ja pered jalutasid koerte ning hobustega. Giidi juhendamisel panid noored selga kalüpsod ja vedasid võrgu paika. Poisid pidid pea vööni jääkülma vette sumama, et võrku paigale panna ning siis asuti võrku kambaga läbi lainete välja sikutama. Uudishimulikult trügsid kõik reisijad lõpuks veekaussidesse paigutatud saaki uu-

rima. Kätte saadi üks lest, üks meduus ja mõned krevetid. Lõpuks olid kõik väga rahul, sest tulpe on paljud Hollandis käinud vaatamas, aga võrguga lesta-ja meduusipüük jääb enamikel turistidel ainult unistuseks.

Kolmandal Hollandi päeval sõitsime Amsterdami, et külastada Rijksmuseumi, Van Gogh muuseumit, teha väike linnaekskursioon ja teha üks paadisõit mööda Amsterdami kanalaid. Muuseumid olid väga huvitavad. Kuna muuseumis viibimiseks jäi aeg lühikeseks, siis on mõne aja pärast jälle põhjust Hollandit külastada. Linnaekskursiooni tegi aga põnevaks giid, kes õigete vastuste eest punktadena Monopoli raha jagas. Võitja meeskond sai paki ehtsaid Hollandi siirupivahvleid. Küsimused olid aga rasked. Näiteks, kas teie teate, miks majad Amsterdamis on ettepoole viltu ja miks maja ülemises tipus on konks ja miks majadel on erinevad sakid ja kaunistused? Miks vange hoiti silla all? Kus on Amsterdami kõige väiksem maja? Meie teame. Lisaks saime teada, et Amsterdamis on lisaks inimestele väga palju jalgrattaid, mootorrattaid, tramme ja autosid ja neil kõigil on oma tee. Meie eestlastena kippusime ikka kellegi tee peale ette jääma, sest vanalinn on ju Eestis enamasti jalakäijate päralt. Paadisõit oli aga väga mõnus ja paadist tundus Amsterdami imetlemine palju turvalisem. Pärast paadisõitu oli meil paar tundi aega ja siis sai tutvust teha Hollandi kaubandusega. Väga suur erinevus oli, et kõik poed lõpetasid oma töö kell 18.00 ja vabadel päevadel nagu näiteks Kuningapäeval ei töötanud ükski pood. Samas restoranis sai käia hilise õhtuni ja ka vabadel päevadel olid need kõigile külastajatele avatud.

Kuningapäev oli meie Hollandi reisi viimane päev. 27.aprillil tähistatakse

Hollandi kuninga sünnipäeva. On juhtunud, et mitmel kuningal on olnud aprillis sünnipäev, aga kuningapäeva on tähistatud ka augustis. Samas on kokku lepitud, et kui kuningas on sündinud talvel, siis kuningapäeva tähistatakse ikka suvisemal ajal. Meie nägime, et juba 26. aprilli õhtuks olid mitmed asutused välja pannud uhked ruuged õhupallidest kaunistused ja linnatänavatel mürtsus muusika. Kuningapäeva hommikupoole on hollandlastel enamasti suur laot, kus kõik võivad müüa ja vahetada asju, mis kodus üle on. Pärast on linnades uhked kontserdid ja inimesed jalutavad, käivad kohvikutes ja naudivad vaba päeva.

Meie käisime kuningapäeva hommikupoole ahvide loomaaias Apenheulij ja Palais Het Loo lossis ja kuigi kuningapäeva laadaosast jäime ilma, siis kõik lapsed nautisid erinevate ahvide vaatamist loomaaias ja vanemad reisijad nautisid kaunist lossi ja seda ümbritsevat lossiaeda. Pärast käisime ühes väiksemas linnas kontserti ja muud kuningapäevamelu imetlemas. Kui me hostelisse suundusime, siis ei jõudnud me ära imestada, kui palju mahub jalgrattaid ühele kitsale tänavale ja kuidas nad neil vahet teevad ja ikka õige rattaga koju sõidavad.

Tagasiteel Eestis saime aru, kui hea meil oli, et Floor meie reisi ette valmistas, sest Eestis oleme harjunud, et meil on alati võimalus minna muuseumisse või loomaaeda või lossi ja me poleks tulnud selle peale, et muuseumites käimiseks ja ka paadisõiduks tuleb ka piletid eelnevalt broneerida ja vahel ka välja osta, sest inimesi on lihtsalt liiga palju.

Lisaks oskas Floor oma perega meile pakkuda Hollandist lahedaid üllatusi ja erilisi hetki, mis meile kõigile kauaks meelde jäävad.

Grupifoto Amsterdamis

Miks popkorn popib?

Kristiina Raja, Maarja-Magdaleena Põhikooli direktor

Erasmus+ õpirände projekt lennutas 2 Maarja-Magdaleena õpetajat Sloveeniasse STEM valdkonna koolitusele. STEM ehk Science, Technology, Engineering and Math on eesti keeles loodus- ja täppisteadused. Viimastel aastatel on aga STEMi lühendile lisama hakatud tähe A, mis tähistab Arts'i ehk kunste. Nii on STEMist saamas STEAM ehk lühidalt hõlmab see mõiste kõike, mis meid ümbritseb.

Ljubljanas toimunud koolituse „Kui keeruline muutub lihtsaks ja lõbusaks“ käigus valmistati iga grupp ette ühe tunnikava, mis seisnes probleemilahenduses läbi praktilise katse. Lisaks meile olid koolitusel osalejad Rumeeniast ja Horvaatiast. Põnevaks tegi tunni sissejuhatus. Iga teema käsitlemisel oli oluline lapses huvi tekitada ehk tund algas looga, mille lõpus püstitatud küsimusele tuli julgelt lahendusi pakkuda. Miks popkorn popib? Kas värvist sõltub heli kõrgus? Kas Rapunsel saaks end tornist oma juuste abil päästa? Millest sõltub hambahaldjate saak? Oluline on seejuures lapsi julgustada kaasa mõtlema ja rääkima, kuna ükski pakutud vastus ei ole vale vaid tekitab huvi lahenduse leidmise vastu. Eriti oluline on mees pidada, et lapse huvi teaduse vastu on suurim kuni 10. eluaastani. Kui selle aja maha magame, on hiljem huvi taaselustada väga raske. Koolituspäeval üks päev viis meid

tutvuma ka Sloveenia looduse ja ajaloo. Bohinj linnakeses külastasime muuseumi, mis andis ajaloolise ülevaate kitsekarjuse ja juustumeistrite tegevusest. Suure üllatusena elasid ka veel 1970-ndate lõpus karjused mägionnides üsna askeetlikes tingimustes. Bohinj järv on Sloveenia suurim, seda piiravad Julia alpid. Tegemist on väga puhta veega järvega ning imeliselt kauni kohaga. Bledi linnakeses viis meid paadisõit Sloveenia ainsale saarele. Ühine lõunasöök andis aega pikemaks vestluseks ning tutvumiseks koolitusel osalevate riikide haridussüsteemidega. Ekskursioon Ljubljanas tutvustas erinevate ajastute arhitektuuri, kuulsime lugusid tähtsamate kangelaste kohta. Parim vaade

linnale avanes Ljubljana lossist, kus asub ka riigi ajalugu tutvustav muuseum. Kusjuures muuseum ise on väga kaasaegsete tehniliste lahendustega, samuti lossini viiv tõstuk.

Õpiränne Sloveeniasse oli viimane kolmest koolitusest koosnevast projektist „Üheskoos arenev meeskond loob parima õpikeskkonna“, mis sai rahastuse Erasmus+ programmist.

Hetkel käivad ettevalmistused uue õpilastele suunatud rahvusvahelise projekti „Together we are different“ („Koos me oleme erinevad“) alustamiseks. Projekti eestvedajaks on meile eelmistest projektidest tuttav kool Hollandis. Loodetavasti leiame võimalusi ka õpirändel osalemiseks.

Fotod: Tina Skocaj

Ariana Rooba (paremal) ja Kristiina Raja juhendamas lasteaialastele ja algklassidele sobilikku eksperimenti „Kas igal värvil on oma hääl?“

SPORT

Võrkpalliturniir Lähte Karikas

Tekst ja foto: Ainar Arak

7. aprillil toimus Lähte spordihoones võrkpalliturniir Lähte Karikas. Meeskonnad mängisid Tartu Terminali karikale ja naiskonnad ITÜ Rebella karikale.

Osales 8 meeskonda ja 6 naiskonda. Kokku 42 naist ja 69 meest. Naiste arvestuses võitis Põltsamaa VK, II koha sai Lähte/Tartu VSK ja III koha sai Iisaku naiskond. Meeste arvestuses võitis Luunja, II koha sai Mustvee ja III koha Repsna. Soomest osales Roni Penttilä eestvedamisel ka meeskond Exclusive Logistics Finland.

Kohalik naiskond, kes saavutas II koha

Kolmas Raadi tänavajooks

Rauno Laumets

Laupäeval 22. aprillil toimus Majoraadi pargis järjekorras kolmas Raadi tänavajooks.

Jooksjate arv on aasta aastalt kasvanud ja tänavu sai ilusa kevadilmaga toimunud jooksuüritusest osa juba 370 inimest. Kavas olid laste- ja noortejooksud, tänavu lisandus võimalus läbida vaheldusrikas 7 km distants ka kõndides.

7 km jooksu põhidistantsil sai tulemuse kirja 169 jooksjat. Eelmise aasta jooksu üldvõitu kordas Olavi Allase, parandades 3 sekundiga eelmist rajarekordit. Teisele kohale platseerus hetke Eesti parim triatleet Henry Räppo ja kolmandaks Johannes Laur. Naiste arvestuses võttis võidu Leila Luik. Järgnesid Jana Treier ja Mari Mai Ruus.

Fotod: Maris Mikko

Tartu Rattamatkade suvine sari külastab Tartumaa spordi- ja terviserajatise

Raimo Ronimois, MTÜ Tartu Rattamatkad

Eeloleval kevadel-suvel on matkasarja läbivaks teemaks Tartumaa spordi- ja terviserajatised, sest 2023 on nimetatud Liikumisaastaks. Aprilli teises pooles algaski Tartu Rattamatkade uus hooaeg ning püüame sel korral hoogu anda liikumisharrastusele ning põnevate seikluste leidmisele.

Matkasarja kandvaks ideeks on jätkuvalt põhimõte, et rattaga kodukandi avastamine on huvitav, lisaks ka sportlik ja perekeskne harrastus. Linnast välja sõites avanevad uhked maastikud ning iga hetk võib tunda, kuidas loodus su ümber elab. Avastad, et ka sina elad ja seda loodusega ühes rütmis.

Loome matkasarja sihtkohtade valikugaga põhjuseid külastada terviseradasid, matkaradasid ning sportlike harrastustega seotud kohti. Need kõik asuvad Tartu lähedal ja nüüd on neid taas põhjus külastada. Sihtkohtade valikul on saadud inspiratsiooni

osalejate tegasidest ning kohalike omavalitsuste poolt väljapakutud objektidest.

Matkast osavõtu registreerimine toimub TRM kodulehel www.tarturattamatkad.ee. Matkade sihtpunkte saab külastada kahe nädala jooksul. Igal matkal osalemise registreerimiseks peab teadma vastust kontrollküsimusele, mis kinnitab osalemist. Kontrollküsimused esitatakse vahetult enne matka algust Tartu Kultuuriaknas, sarja kodulehel ja facebookis. Infot matkasarja kohta edastatakse sarja kodulehel, Tartu Kultuuriaknas ning Tartu Rattamatkade facebooki lehel.

Jalgrattaga matkamine on lihtne – kõik osalejad alustavad oma retke oma kodust endale sobival ajal. Marsruut, matkaseltskond ja tempo valitakse endale meelepärane. Iseseisvalt võetakse ka vastutus liiklusohutuse eest. Igal matkal osalenute vahel loositakse välja meeneid. Kooliõpilastele vahel jagatakse eraldi auhindasid. Hooaja

Tartumaa Omavalitsuste Liit TARTU VELOSPETS

Suvine jalgrattamatkade sari 2023

17.04-30.04	Tõrvandi terviserada
01.05-14.05	Vapramäe matkarajad
15.05-28.05	Vooremäe terviserajad
29.05-11.06	Lähte terviserajad
12.06-25.06	Uliila sadama spordiplats
26.06-09.07	Saksahobused ratsabaas
10.07-23.07	Rahinge veepark
24.07-06.08	Luunja väliujula
07.08-20.08	Lange Motokeskus
21.08-03.09	Ilmatsalu matkarada
04.09-17.09	Nõo spordiväljakud
18.09-24.09	Kõrvküla spordihoone

LIIKUMISAASTA 2023

Tartu Rattamatkad

lõpus loositakse aga aktiivsemate osalejate vahel välja jalgratas – nii on see olnud juba viimased viis aastat. Osalemine Tartu Rattamatkade sarjas on tasuta. Rattamatkade sarja toetab Tartu Linnavalitsus ja Tartumaa Omavalitsuste Liit.

Liikumisharrastus liidab!

Naised, teie tervis on teie enda kätes!

Lea Saul, Tartu maakonna tervisedendaja

Mai on rahvusvaheline rinnavähi ennetuse kuu, mille raames juhib Tervisekassa kampaaniaga „Pealt ei paista. Kindlam on kontrollida“ tähelepanu just vähi ennetamise ning varase avastamise tähtsusele.

Maikuu on ka emadepäeva kuu. Mõelgem siinkohal oma laste ja lastelaste peale, kelle jaoks te olete väga olulised osalege sõeluuringutes!

2022. aastal osales Eestis rinnavähi sõeluuringul 64% kutsututest ehk 54 406 naist. Tartu maakonnas oli osalusmäär 64%. Rinnavähki haigestumise ja suremuse vähenemiseks peaks sõeluuringul osalema aga vähemalt 70% kutsutud naistest.

Neid asju, mida me mõjutada ega kontrollida saa, on maailmas niigi palju. Aga sõeluuringul käimine annab meile võimaluse kontrollida seda, millest sõltuvad kõik meie plaanid, meie tervist. Möödunud aastal oli Tartu maakonnas sõeluuringule kutsutud 8850 naist, neist osales uuringul 5633 ehk 64%. Kuigi aasta varasemaga võrreldes on olukord paremaks läinud, on endiselt mitmeid naisi, kes siiski veel sõeluuringule ei jõua. Käesoleval aastal oodatakse rinnavähi sõeluuringule 9102

naist, kellest eeskujuks tänase seisuga võib tuua Peipsiääre ja Elva vallas elavaid naisi.

“On hea meel näha, et Tartu maakonnas on nii paljud naised juba sõeluuringul käinud. Sõeluuringutel osalemine on tervisekäitumise tavapärase osa ja me väga ootame, et iga naine astub selle sammu oma tervise eest vastutamise poole,” ütles Tervisekassa sõeluuringute teenusejuht Maria Suurna ja lisas, et 2021. aastal avaldatud uuringuraportist selgus, et skriiningule ei jõua näiteks naised, kellel puuduvad kaebused ja sümptomid.

“Kahjuks arvatakse, et kui sümptomid puuduvad, siis ei ole põhjust kontrolli minna, kuid paraku see nii ei ole, tõdeb maakonna tervisedendaja Lea Saul. “Seetõttu ongi kampaania sõnumiks: „Pealt ei paista. Kindlam on kontrollida“. “Vähieelne seisund ja varases staadiumis vähk endast märku ei anna ja seega on sõeluuringul osalemine väga oluline ka kaebuste puudumisel. Uuringul osalemine annab võimaluse enda tervise kontrollimiseks ning kingib kindlustunde, et kõik on korras,” täiendas Suurna.

Rinnavähi sõeluuringule kutsutakse naisi vanuses 50–68 iga kahe aasta ta-

gant. Tänavu on kutsutud rinnavähi sõeluuringule ravikindlustatud ja ravikindlustamata naised sünniaastaga 1955, 1957, 1959, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969, 1971, 1973.

Rinna ja emakakaevavähi sõeluuringute tegevate raviasutuste kontaktid ja mammograafiabusside ajakava leiab <https://www.tervisekassa.ee/soeluuringu-kontaktid>.

Telli postkontor endale koju!

Tekst ja foto:
Omniva

Soovid saata või saada pakki? Vajad postmarki, ümbrikku või pakendit? Tasuda arveid või saata kirja? Kutsu selleks personaalne kirjakandja koju või tööle! See on tasuta kui elad postiasutustest kaugemal kui 5 km, lähemalt tuleb maksab 5 eurot. Kehtivad täpselt samad hinnad kui postiasutuses ja maksad ainult ostetavate postiteenuste või -toote eest.

Tellimiseks helista telefonil 6643 330 või täida tellimus www.omniva.ee/era/abiinfo/kirjakandja_tellimine. Märgi, mida soovid teha kirjakandja abil ja aadress. Omniva klienditeenindaja võtab Sinuga ühendust ja lepib kokku teenindamise aja. Tellimust tullakse täitma üldjuhul juba järgmisel tööpäeval, aga mitte hiljem kui kahe tööpäeva jooksul ajavahemikus kell 8-17.

Omniva pakid mugavalt kodusse nutipostkasti!

Tekst ja foto:
Omniva

Nutipostkast on isiklik postkast, mis võtab 24/7 vastu pakke, toidukaupu ja kirju. Saadetiste kätte saamiseks ei pea ise kodus olema, vaid kuller saab panna need turvaliselt Sinu kodu juures asuvasse ilmastikukindlasse nutipostkasti. Lisaks saab postkasti jätta pakid, mida soovid ise saata või tagastada.

Nutipostkasti saab tellida <https://parcelsea.com/et/> lehelt ning Omniva pakett maksab 15,90 eurot kuu. Kui siiani on nutipostkasti omanikud pidanud iga tellitava paki eest tasuma kulleriteenuse hinda, siis valides minu Omniva

keskkonnas <https://minu.omniva.ee/tarnevalikuks> Omniva pakiautomaat ja rippmenüüst „1. eelistus Omnivas“ saab klient oma saadetise nutipostkasti pakiautomaadi hinnaga.

Nutipostkasti liiguvad saadetised, mille telefoninumber on nutipostkastiga seotud ja mahuvad mõõtmetesse ehk kuni L suurusega (39x64x38cm) pakid. Lisainfo, kuidas Omniva pakid jõuavad

Sinu nutipostkasti vaata <https://www.omniva.ee/nutipostkast>. Infot saab ka helistades klienditeeninduse telefonil 661 6616 või kirjutades info@omniva.ee.

TURVALISUS

Pere- ja lähisuhtevägivald eakate suhtes

Anti Peiponen, Tartu politseijaoskonna Tartumaa piirkonnagrupi grupijuht

Tänases ühiskonnas räägime üha tihedamalt pere- ja lähisuhtevägivallast ja sellega kaasnevatest probleemidest, sest selline vägivald on muutunud prioriteediks erinevatele ametkondadele. Vägivallana on pere- ja lähisuhtevägivald igasugune vaimne, füüsiline või seksuaalne vägivald inimeste vahel, kes on parasjagu või on kunagi olnud lähedases suhtes. Lisaks abikaasadele ja partneritele mahub siia alla ka lähedase inimese vägivald lapse, eaka või puudega inimese vastu.

Oleme aastate tagant tulnud ühiskonnast, kus on arvatud, et perevägivald on pigem peresisene asi ning ei kuulu laiemale ringile avalikustamisele, siis tegelikult täna julgevad inimesed üha enam avatult ja avalikult rääkida enda kogemustest vägivallaga.

Seetõttu on erinevate ametkondade eesmärgiks arendada riiklike arengusuundi ja strateegiaid vägivalla vähendamise osas. Kui siiani on prioriteediks olnud naiste ja laste vastu suunatud vägivallaga tegelemine, siis tegelikult on veel üks eraldi sihtgrupp, kelleks on meie eakad.

Oleme praktikas üha rohkem ja rohkem kokku puutumas eakate vastu suunatud vägivalla juhtumitega. See on valdkond millest on räägitud suhteliselt vähe. Selliste juhtumitega tegelevatel politseinikel, sotsiaaltöötajatel, ohvriabi töötajatel peavad olema väga head oskused selliseid juhtumeid lahendada, kuna oma olemuselt on need juhtumid reeglina väga keerukad ja aeganõudvad. Heameel on tõdeda, et aastatega on koostöö ametkondade vahel muutunud vägagi professionaalseks ja ametnikud teavad, mida teevad.

Suur roll pere- ja lähisuhtevägivalla ärahoidmisel on inimestel endil. Eakate inimeste vastu kodus toime pandud

vägivallategude puhul on sagedane olukord, et ohver ei taha ise sellest rääkida ega kuriteost teada anda. Seetõttu on oluline kõrvaliste inimeste märkamine ja sekkumine.

- Joobes täiskasvanud poeg löi oma ema kirvega kätte.
- Üks isa palus oma joobes täiskasvanud pojalt korterist lahkuda, mille peale viimane vihastas ja löi oma isa näkku.

- Narkojoobes poeg tappis oma ema. Tüli põhjuseks oli raha, mida ema ei tahtnud pojale narkootikumide ostmiseks anda

- Poeg tappis 71-aastase ema, kasutades füüsilist vägivallat ja tekitades hulgi surmavaid kehavigastusi

- Eluraskustesse sattunud 50-aastane poeg on asunud elama vanemate juurde ning kasutab nende peal psühholoogilist ja majanduslikku vägivallat

- Joobes 80-aastane mees löi oma abikaasat pea piirkonda

Need on vaid mõned üksikud lakoonilised näited, millistesse olukordadesse on sattunud Eestimaa eri paigus elavad eakad inimesed. Möödunud aastal moodustasid 65-aastased ja vanemad inimesed politseini jõudnud juhtumitest umbes 10%. Enamasti olid kannatajaks naised, kellest suur osa on pidanud taluma vägivallat abikaasa, elukaaslase või lapse poolt.

Ligi pooled eakate vastu toime pandud kuritegudest on vägivallateod. Tänavarünnaku ohvriks langeb vanem inimene Eestis väga harva. Tõenäosus, et mõni tuttav või lausa sugulane eakale viga teeb, on palju suurem. Üsna sagedased eakatega seotud juhtumid on sellised, kus ohver ei ole sellest ise valmis teada andma ega rääkima, sest nad ei oska tahtagi lahendust, olles harju-

nud sellise elukeskkonnaga.

Kui vägivald eaka vastu toimub oma lapse poolt, siis sageli ei soovi kannatanu halba oma lapsele, olgu ta milline tahes. Abi ollakse valmis küsima ja vastu võtma alles siis, kui tuntakse tõelist ohtu oma elule. Tüüpiline asjaolu, mis selliste juhtumite puhul välja paistab on töötu, alkoholi liigtarvitav laps – enamasti poeg –, kes pensionipäevadel tahab vanemalt raha saada, kuid pole huvitatud teda vastutasuks kuidagi aitama.

Osade vägivallajuhtumite taga olnud ka see, et kunagi on vanemad ise laste suhtes vägivallad olnud. Hiljem toimub siis n-ö tagasitegemine, mis omakorda veelgi soodustab süütunnet, vägivallast mitte teavitamist ja abi vastuvõtmisest keeldumist.

Eakate vastu suunatud vägivallajuhtumite puhul on eriti suur roll kannatanu lähedastel, tuttavatel ja naabritel. Kui näete, kuulete, või arvate, et keegi kannatab vägivalla all ja ohver ise sellest ringist välja tulla ei oska või ei suuda, siis tuleb sellest kindlasti teada anda. Oluline on jälgida, et kannatanu ei jääks oma murega ükski. Kui ise enam midagi teha ei oska, siis üheks võimaluseks on helistada ohvriabi kriisitelefonil 116 006, kust saab ööpäevaringelt nõu ja abi vägivallaga seotud probleemide lahendamisel.

TEENUSED

Müüa **lõhutud küttepuud**. Tel 53457403 ja 53403583.

Pakkuda **hooajatööd** köögiviljatalus Äksis. Rohimine, saagi koristus. Palk 7 EUR/h. Hooaeg juuni keskpaigast oktoobri lõpuni. Tel. 5079686, e-post: info@voorepealse.ee

Muru niitmine, trimmerdamine, heki lõikus, okste äravedu, kruntide korrastus 5897 7133

Täpakkumine

Töö kirjeldus: Teemantpuurimine, saagimine, lammutustööd.

Ootused kandidaadile:

Eeldame kohusetundlikku ja asjalikku töösse suhtumist, vastutustunnet; Oled töökas ja saad hakkama füüsilise tööga; Valmis koostööks (pead kinni töökorraldustest); Õpivõimeline ning tehnilise taibuga; Korrektnes; Valmisolek vajadusel töötama väljaspool Tartu maakonda

Kasuks tuleb:

B-kategooria juhilubade olemasolu; Varasem töökogemus

Ettevõtte pakub:

Tööriideid, töövahendeid ja tööautot Väljaõpet kogunud kolleegide ja ettevõtte juhi kõrval; Igakülgset toetust töö parimaks sujumiseks; Konkurentsi võimeline palk; Meeldivat kollektiivi kasvavas ettevõttes

Tel 53358183, German Hünev, BJK Ehitus OÜ

Tänavakivi ja äärekivi paigaldus. Septikute paigaldus Drenaazi ja kanalisatsiooni ehitus

Tel 5564 9350.
E-post: info@rohelineheakord.ee

**karu ahjud
pottsepatööd**

Ahjud, pliivid, kaminad, korstnad.

Ehitus ja remont. Tel: 51463888.

E-post: info@karuahjud.ee

BEEBIOOTUSE PILATES

- VIDEOTUNNID RASEDATELE
- SÜNNITUSEST JA RASEDUSEST TAASTUMISE VIDEOPROGRAMM

www.kristapilates.ee info@kristapilates.ee +372 5684 7724

- * Aiad
- * Väravad
- * Automaatika
- * Varjualused
- * Terrassid

LISAKS PAKUME 1.7T EKSKAVAATORIGA KAEVE - JA PUURIMISTEENUST!!!!

VÕIMALIK TEHNIKAT RENTIDA!

Marko Kivisild
marko@aiabc.ee
Gsm: +372 585 16 323
www.aiabc.ee

Head aeda!

LASTEKAITSEPÄEV, 1 JUUNI!

PANNKOOGI- JA VAHVLIHOMMIK KADI KÜPSETUSRINGIGA KADI KÜPSETUSRING kutsub Sinu last küpsetama 1. JUUNI, KADI KÜPSETUSMAJJA

(Nõlvakaare 20, Raadi alev).

Kell: 11:00 – 12:30

Küpsetame pannkooke ja kaunistame vahvleid!

Lastega tuleb mängima PÄIKESEKIISU

Vajalik eelnev registreerimine: Facebook Kadi küpsetusring (sõnumitesse)

Tel.nr 59072412

ÜRITUST JÄÄDVUSTAB JR VISUAL ART

Selle suve järgmised küpsetusringid lastele hakkavad toimuma igal neljapäeval ja reedel (Nõlvakaare 20-1, Raadi vald): **KELL 11:00**

8. ja 9. juuni Pitsasaiad pärimaigast

15. ja 16. juuni Lõbusad muretaigna karud ja kiisud

29. ja 30. juuni Minitort biskviidist

6. ja 7. juuli Silmadega lõbusad kuklid

13. ja 14. juuli Pulga otsas muretaigna küpsised

20. ja 21. juuli Lehttaignast rullid, croissant ja roosid

27. ja 28. juuli Keedutaignast luigid

Vajalik eelnev registreerimine **FB Kadi küpsetusring** (sõnumitesse), tel.number 59072412

Täida lüngad ja aita valida Tartu maakonna parimad ettevõtted!

Kandidaatide esitamise tähtaeg on 16. juuni. Vaata täpsemat infot tunnustamise kohta Tartu Ärinõuandla kodulehel: www.arinouandla.ee

Elistvere raamatukogu on puhkuse tõttu suletud

19. juuni–11. juuli ning 14.–19. august.

Sellel ajal on raamatukogu avatud igal neljapäeval kell 9.00–18.00.

Kaunist suve!

Tabivere Huvikooli uute õpilaste vastuvõtt

toimub 01.06 kell 17.30 järgmistele erialadele:

akordion, löötpill, kitarr, löökpill, klaver, viiul, flööt.

Vastuvõtukatsetel laulda omal soovil valitud laul.

Eelnevalt tuleb täita Tartu valla ARNOS taotlus 2023/24 õppeaastaks Tabivere Huvikoolile.

KRESSI TALU TAIMEMÜÜK

Head taimehuvilised! Oleme avatud 1.maist kuni 20. juunini E-P 10.00-20.00.

Valik on mitmekesine: köögiviljataimed, maitsetaimed, maasikad, suvelilled, amplitaimed, begooniad, amplid jne.

Jälgi infot Facebooki lehelt: Kressi talu

Meiliaadress: kressi.talu@gmail.com

Tel: 53541425

Asukoht: Kressi, Voldi küla, Tartu vald, Tartumaa

TARTU VALLA
JAANITULI
VASULA PUHKEALA * 22.06.2023 ALGUSEGA KELL 18.30
21:00 Jaanilõkke süütamine
SÜNDMUS ON TASUTA

Tantsuks mängib:
Ivo Linna ja Supernova Kruuv
Õhtut juhib:
Raul Kivi

Renate!
Väikestest jälgedest algavad teed,
allikast algavad jõgede veed.
Nii Sinagi hällist alustasid reisu,
nüüd aeg Sind tõstnud soliidsesse seisu!

Õnnitleme!
Reet, Madli, Salme, Maimu
Eda, Evi

KALLIS ENE!
Et iga hommik rõõmu kingiks
mis muudaks argipäeva peoks.
Sul õnne olgu igas aastaringis
ja kõik su soovid saagu teoks!
Palju, palju õnne!
Laeva pensionäride selts.

**Palju õnne pisipõnni
sünni puhul!**

MIRTEL ELORA TROMP	03.01.2023
PAUL ANDREJEV	01.04.2023
FRED SOOSAAR	07.04.2023
DYLARA BAIUOMY	11.04.2023
RENESMEE HÜNEVA	13.04.2023
VOLMAR SARV	15.04.2023
HUBERT AREN	16.04.2023
LARS JOHAN GILDEN	16.04.2023
EMILI VÄLJA	21.04.2023
KRISTOFER KOLL	22.04.2023
GETERIIN VISSOR	25.04.2023
JETE JÖGISTE	25.04.2023
RONJA JÖGISTE	25.04.2023
JORGEN TALVAR	28.04.2023
ELIISE KAUR	28.04.2023
KARL-JASPER KALPUS	29.04.2023

**Pühapäeval, 4. juunil 2023
kell 12-18**
Maarja-Magdaleena rahvamajas
Kodukandi
Pärimuspäev
jututuba, pillituba, laulu- ja tantsutuba

Külalised
Mall Hiemäe ja Helle Suurlaht

Näitus "Maarja-Magdaleena nukud ja
külade vaibad"
Pärimuspäeva puu istutamine

Kell 17
Kandlekontsert
Esinevad Eesti Pärimusmuusika Keskuse
Haridusosakonna kursused - kandlemängijad ja
Maarja-Magdaleena kandlemängijad.

Info 520 5906
Toetab Kohaliku Omaalgatuse programm

**17
JUUNI**

35. ÜMBER
SAADJÄRVE
JOOKS

START JÄÄAJA
KESKUSE
JUUREST

PÕHIJOOKS KL 13
(17,5 KM)

LASTEJOOKSUD JA
TERVISEKÖND
KL 12

INFO: WWW.SPORT.TARTUVALD.EE

Kallis Heli!
Ole see, kelle sõna me hinge poeks.
Ole see, kelle käsi meile alati toeks.
Ole rahustav kaaslane tormisel teel,
süü tunneme kõik, koos elame veel!

Õnnitlevad!
Elistvere ja Juula lugejad
ja mitte lugejad.

**Meie hulgast
lahkunud**

MADIS ÕUNAPUU
04.08.1947-21.04.2023

ELMUT ÕUNAP
16.05.1954-17.04.2023

URMAS TARO
22.06.1968-01.05.2023

VLADISLAV KONDRATJEV
05.03.1980-11.04.2023

EVI KASK
15.02.1951-12.04.2023

SIINA ROOSIPUU
09.04.1952-15.04.2023

MIRALDA SIKK
29.02.1932-07.05.2023

Tantsuõhtud Kõrvekülas
Väägvere Pasunakoori ja sõpradega

Tule naudi tasuta puhkpillimuusikat
iga neljapäeva õhtul kell 20
Kõrveküla Põhikooli ees!

29.06 Väike-Maarja Pasunakoor
06.07 Avinurme Puhkpilliorkester
13.07 Pärnu-Jaagupi Pasunakoor
20.07 Saku Puhkpilliorkester
27.07 Rapla Pasunakoor ja
Pühajärve-Rõngu Puhkpilliorkester
03.08 Väägvere
Pasunakoor

Kohapeal
avatud ka
Torditoimetuse
kohvik!

TARTU VALD EESTI RAHMAMUUSIKAI KESKUS Torditoimetis Korraldab MTÜ Väägvere Pasunakoor.

Arnold Nahk 90
Et sul tervist oleks,
et rõõmu jätkuks,
et sõbrad ei ununeks!
Õnnitleme!

Prk Tallmeister, Kaasik, Padar, Maasik, Jõgi.

Anne, Ivo, Endla, Õie!
Saabuv aasta toogu endaga kaasa
veel rõõme, mis tundmatud teil.
Igat eluhetke oma õnn saadab
ja olgu teil ikka rohkesti neid!
Õnnitleme!

Maarja-Magdaleena Maarahva Selts

MAI

25.5 kell 12 Moedisainer **Reet Ausi** kohtumine gümnaasiuminoortega jätkusuutliku disaini teemal

25.5 kell 19 Heategevuslik etendus „Leivi“

26.5 kell 12–17.30 Jätkusuutliku tarbimise päev ERMis

26.5 kell 12 näituse „Prügi uued sihid“ avamine

27.5 ERMi hõimuklubi väljasõit: **Läänemeresoomeline Ida-virumaa**

eelreg. www.erm.ee

27.5 kell 19 Primavera XVII tantsukontsert „Rahvas“

30.5 kell 17 Kertu Saksa kuraatorituur näitusel „Sõnumid kolmnurgas“

31.5 kell 16 Tuur kunstnikega **Kursi koolkonna näitusel**

JUUNI

1.6 Lastekaitsepäev

3.6 kell 12 Kuraatorituur näitusel „Pere pildid. Perekond Raua kunstikogu“

4.6 Eesti lipu päev

4.6 kell 17 Kuraatorituur näitusel „Pere pildid. Perekond Raua kunstikogu“

7.–9.6 kell 19 Estonian Fashion Festival 2023

8.6 Muuseumiarenduse päev

10.6 ERMi õpituba. **Haapsalu salli kudumine***

10.6 Botaaniku ringkäik Raadi alal

11.6 kell 18 Tartu Rahvaülikool kontsert „Soovide puu“

14.6 kell 16 Tuur kunstnikega **Kursi koolkonna näitusel**

23.6 kell 17–01 Tartu linna jaanituli Raadi mõisapargis

*Õpitoad on ette registreerimisega: erm.ee/opitoad

AVATUD NÄITUSED:

- ◆ „Õige keha, vale keha?“
- ◆ „Nelja jalaga maa peal. Eesti talutool“
- ◆ „Sõnumid kolmnurgas. Näitus Eesti XX sajandi suveniirrätikutest“
- ◆ Kursi Koolkond
- ◆ Anu Raua kunstikogu
- ◆ Elu läbi maatriksi

TARTU VALLA KULTUURIKALENDER

Ajas muutuv kultuurikalender on leitav aadressil: www.kultuurikava.ee
NB! Kõik soovijad saavad oma sündmuse kalendrisse ise märkida. Loo konto, logi sisse ja lisa sündmus! Siis ei ole vaja eraldi Kuukirjale sündmusest märku anda.

MAI – JUUNI 2023

Jääaja Keskuses Eesti Loodusmuuseumi külalishäälitus „Isad ja pojad“, trepigaleriis **Urmas Tartese makrofotode näitus**. Tulevikuteemade korrusel näitused „**Kas ehitame rehvitorni Kuule?**“, „**Eestlane...põline rikas**“

Vedu raamatukogus koguneb kaks korda kuus hommikuti emmede grupp koos oma väikeste põnnidega. Järgmise kohtumise aega vaata Vedu raamatukogu Facebooki lehel või küsi Raelilt tel 5903 5113.

28. mai **Laste Kergejõustikuvõistlus** Maarja-Magdaleena kooli staadionil. Reg. kohapeal 10.00-10.45. Info maarja.edu.ee

28. mai Kõrveküla Põhikooli saalis **Väägvere Külateatri etendus ASE-MIKUD**. Autor Janno Puusepp, lavastaja Ira Karoliina Ritsik. Pilet 7.-

3. juuni Galerii Nol Margit Lõhmus **näitus "Surma ring" avamine**
Kell 18.00

10. juuni Maarja-Magdaleena Rahvamajas **Teatriõhtu. O. Lutsu "Kapsapea" ja M. Ookaup "Nunnad"**. Avatud kohvik. Pilet 8.- eelmüügist ja samal päeval 10.-

14. juuni Õhina Õpitoas **Akvakritseldamise töötuba**. Osalustasu täiskasvanutele on 25.-, koolilastele 20.-. Registreerimine: krista@ohinaopituba.ee.

16. juuni **Tabivere Jaanituli** Tabivere rannas. Esineb AG ja PS Troika, õhtut juhivad Kuldar Pajula. Pilet mais 12.-/juunis 15.-. Lapsed kuni 12a tasuta. Osta pilet veebist fienta.com.

22. juuni **Tartu valla jaanituli** Vasula puhkealal. 21.00 süüdatakse jaanilõke. Esineb Ivo Linna ja Supernova Kruuv. Õhtujuht Raul Kivi. Tasuta.

23. juuni **Tammistu küla jaanituli** Tammistu külaplatsil. Esineb ansambel "Sinu Naine". Õhtujuht Tõnis Milling. Võta kaasa piknikukorv! Tasuta.

23. juuni **Jaaniõhtu Laeva Kultuurimaja õuealal**. Esineb Laeva Naisrühm Kanarbik ning mustlastantsurühm Maljarka ja Tseritsa. Õhtujuht Raul Kivi. Esineb ansambel Nööp ja õhtu lõpetab DJ Kalmer aka. Bobo. Kohal Könnujõe talu hea ja parema köhutäitega. Tasuta.

23. juuni **Maarja-Magdaleena jaanipidu** puhkealal. Tantsuks ansambel Epitsenter. Toitlustab rändbaar Peeker. Pilet 5.-.

28. juuni Iga kuu viimane kolmapäev ürituste sari **eakate tund Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses**.

29. juuni Tantsuõhtu Kõrvekülas Väägvere Pasunakoori ja sõpradega. Kõrveküla Põhikooli esisel platsil esineb Väike-Maarja Pasunakoos. Avatud Torditoimetuse kohvik. Tasuta.

1. juuli Jõusa rauasulatusjooks ja sepa õpituba. Lisainfo ja eelregistreerimine FB Jõusa Kultuuriküün lehel, osalustasu 10 EUR. Lisainfo tel 5258087

Surnuaiapäegade jumalateenistused Äksi ja Kursi kogudustes toimuvad järgmiselt:

ÄKSI:

18.06 kell 12:00 **Äksi kalmistul**.

Eelneb pihvi- ja armulauatalitus **Äksi kirikus** kell 10:30

KURSI:

23.06 kell 12:00 **Kursi kalmistul**

25.06 kell 14:00 **Laeva kalmistul**

■ TAMMISTU ■ MAARJA-MAGDALEENA ■ TABIVERE ■ ÄKSI
■ LÄHTE ■ LAEVA ■ VASULA ■ VEDU ■ KÕRVEKÜLA

